

Tartu Ülikool

Sotsiaalteaduste valdkond

Narva kolledž

Õppekava Keeled ja mitmekeelsus koolis

Sofja Kärsten

SÕNAVARA RIKASTAMINE NARVA VENE ÕPPEKEELEGA KOOLIDE

7. KLASSI EESTI KEEL TEISE KEELENA TUNDIDES SÜNONÜÜMIDE KAUDU

Bakalaureusetöö

Juhendajad: Szilárd Tibor Tóth (PhD), Inguna Joandi (MA)

NARVA 2025

Lõputöö autorluse kinnitus

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad kasutatud kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Sofja Kärsten,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

Sõnavara rikastamine Narva vene õppekeele koolide 7. klassi eesti keele tundides sünonüümide kaudu ,

mille juhendajad on Szilárd Tibor Tóth (PhD) ja Inguna Joandi (MA)

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Sofja Kärsten

25.03.2025

SUMMARY

The aim of my thesis is to analyze the content of Estonian language textbooks used in the 6th grade in Russian-language schools in Narva, paying special attention to the usage of synonyms. Therefore, the primary task of this thesis is to examine how synonyms are presented in the 6th-grade textbooks for teaching Estonian as the second language. Based on this analysis, the thesis aims to identify which Estonian as a second language textbooks for the 6th grade include synonyms and in which sections these synonyms are able to be found. Utilizing the obtained data, I investigate how well the 7th-grade students are able to be found identify and use synonyms learned during their Estonian language lessons in the 6th grade.

The thesis consists of three parts: theoretical, empirical, and the analysis of results. A quantitative research method was employed to obtain precise statistical data for making conclusions. The first part discusses language proficiency levels, the second language acquisition and its stages, bilingualism in Russian-language schools in Narva, textbooks used for teaching Estonian as the second language, synonymy, and its role in language usage in Estonia more broadly. The second chapter presents the empirical part of the thesis. To identify the textbooks used by teachers for Estonian lessons in the 6th grade, I conducted a survey among Estonian as the second language teachers. I contacted with teachers from Narva Kesklinna School, Narva Pähklikimäe School, and Narva Soldino School, sending them a questionnaire to specify which textbooks they use. Only seven teachers responded, and based on their answers, I selected the textbooks mentioned by these teachers for analysis. The tests were sent to the three aforementioned schools, and the test results are also presented in the second chapter. The third part discusses the results obtained from the tests and the conclusions drawn based on these results.

The analysis showed that synonyms are rarely presented explicitly in textbooks and are mostly encountered in context through texts and exercises. The study also revealed that students most easily recognise those synonyms that they have encountered frequently in

daily communication or earlier studies. The results confirm the importance of systematically teaching synonyms to enhance students' vocabulary and expressive abilities.

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	8
1. TEOREETILINE OSA.....	10
1.1. Teise keele omandamine.....	10
1.2. Teise keele omandamise etapid.....	12
1.3. Keeleoskuse tasemed.....	13
1.4. Kakskeelsus Narva koolides.....	13
1.5. Õpetaja roll keelekeskkonnas.....	14
1.6. Vene õppekeelega kooli eesti keel teise keelena õpikud.....	15
1.7. Sünonüümia.....	16
1.7.1. Sünonüümide olemus ja klassifikatsioon.....	17
1.7.2. Sünonüümide roll keelekasutuses.....	18
1.7.3. Sünonüümide roll keeleõppes ja keeleõpetuses Eestis.....	18
2. EMPIIRILINE OSA.....	19
2.1. Uuringu protsess.....	19
2.2. Sünonüümide testi kirjeldus.....	20
2.3. Valimi kirjeldus.....	21
2.4. Uurimuses kasutatavate õpikute valim.....	21
2.5. Sünonüümide esitamine õpikutes.....	22
3. ÕPILASTE KÜSITLUSE TULEMUSED.....	23
3.1. Esimese testi tulemused.....	23
3.2. Teise testi tulemused.....	27
3.3. Kolmanda testi tulemused.....	31
3.4. Õpilaste küsitluse tulemused.....	35
KOKKUVÕTE.....	37
KASUTATUD KIRJANDUS.....	39
Lisa 1. Küsitlus õpetajatele 6. klassi eesti keel teise keelena õpikute kohta.....	43
Lisa 2. Analüüsitavad sõnad õpikust “Teele. Eesti keele õpik vene õppekeelega kooli 6. klassile” 1. osa.....	44
Lisa 3. Analüüsitavad sõnad õpikust "Teele. Eesti keele õpik vene õppekeelega kooli 6. klassile” 2. osa.....	48
Lisa 4. Analüüsitavad sõnad õpikust “Eesti keele õpik vene õppekeelega kooli 6. klassile”, 1. osa.....	53
Lisa 5. Analüüsitavad sõnad õpikust “Eesti keele õpik vene õppekeelega kooli 6. klassile”, 2. osa.....	55
Lisa 6. Analüüsitavad sõnad vene koolide eesti keele 6. klassi õpikust „Minu eesti keel”. 57	

Lisa 7. Test õpilastele “Teele. Eesti keele õpik vene õppekeelega kooli 6. klassile” 1. osa ja 2. osa õpiku järgi.....	60
Lisa 8. Test õpilastele “Eesti keele õpik vene õppekeelega kooli 6. klassile”, 1. osa ja 2. osa õpiku järgi.....	62
Lisa 9. Test õpilastele Vene koolide eesti keele 6. klassi õpik „Minu eesti keel” õpiku järgi.	64
Lisa 10. Pille Pipar (2019) “Teele. Eesti keele õpik vene õppekeelega koolile. 6. klass” 1. osa.....	66
Lisa 11. Pille Pipar (2019) “Teele. Eesti keele õpik vene õppekeelega koolile. 6. klass” 2. osa.....	67
Lisa 12. Inga Mangus, Merge Simmul (2017) Eesti keele õpik vene õppekeelega koolile “Minu eesti keel”, 6. klass.....	68
Lisa 13. Antidea Metsa, Anne Jänese (2013) “Eesti keele õpik vene õppekeelega kooli 6. klassile”, 1. osa.....	69
Lisa 14. Antidea Metsa, Anne Jänese (2013) “Eesti keele õpik vene õppekeelega kooli 6. klassile”, 2. osa.....	70
Lisa 15. Tööleht sõnavara rikastamiseks 6. klassile sünonüümide kaudu.....	71
Lisa 16. Tööleht sõnavara rikastamiseks 6. klassidel sünonüümide kaudu.....	72
Lisa 17. Tööleht sõnavara rikastamiseks 6. klassil sünonüümide kaudu.....	73
Lisa 18. Digitaalne ülesanne.....	74

SISSEJUHATUS

Minu töö eesmärk on analüüsida Narva vene õppekeele koolide 6. klassi eesti keele õpikute sisu, pöörates erilist tähelepanu sünonüümide kasutamisele. **Sellest tulenevalt on töö ülesandeks** uurida, kuidas sünonüüme tutvustatakse eesti keele kui teise keele õpikutes 6. klassile. **Selle põhjal on töö eesmärgiks** analüüsida, millistes 6. klassi eesti keel teise keelena õpikutes sünonüüme leidub ja millistest kohtadest neid sealt otsida saab. **Lähtudes saadud tulemustest**, uurin, kuidas 7. klassi õpilased oskavad leida ja kasutada erinevates ülesannetes neid sünonüüme, mida nad õppisid 6. klassis eesti keel teise keelena tundides.

Eesmärgi saavutamiseks on püstitatud järgmised ülesanded:

1. Analüüsida kolme 6. klassi eesti keele kui teise keele õpikut, millega õpetajad töötavad eesti keele kui teise keele tundides, kirjutades igast õpikust välja sünonüümid, mida õpik pakub;
2. Koostada iga õpiku juurde test 7. klassi õpilastele, et kontrollida nende teadmisi sünonüümidest, mida õpiti 6. klassis eesti keele tundides;
3. Analüüsida õpilaste testide tulemusi, mis on koostatud eesti keele kui teise keele õpikute põhjal, keskendudes sünonüümide teemal;
4. Uurida, kuidas 7. klassi õpilased oskavad leida ja kasutada erinevatest ülesannetest neid sünonüüme, mida nad õppisid 6. klassis eesti keel teise keelena tundides.

Uurimisküsimused:

1. Millised sünonüümid on õpikutes esitatud ja mil moel on nad esitatud (kas neid on seletatud, võrreldud või antud kontekstis)?
2. Milliseid sünonüüme õpilased tunnevad ja kas nendele tuttavad sünonüümid on just need, mis on 6. klassi õpikutes esitatud?

Töö koosneb kolmest osast: nendeks on teoreetiline osa, empiiriline osa ning õpilaste küsitluse tulemused. Eesmärgi saavutamiseks kasutan uurimistöös kvantitatiivset

uurimismeetodit, et saada täpsed statistilised tulemused järelduste tegemiseks. Andmete kogumiseks viin läbi testi Narva vene õppekeelega koolide õpilaste seas. Kõik küsimused koostas inise. Testi viisin läbi elektroonilises vormis, interneti kaudu 2024. aasta märtsis, test oli anonüümne.

Esimeses osas kirjutan keeleoskuste tasemetest, teise keele omandamisest ja selle etappidest, kakskeelsusest Narva vene õppekeelega koolides ning eesti keel teise keelena õpikutest, sünonüümiast ja selle rollist keelekasutuses ning keelekasutustes Eestis üldiselt. Teine peatükk on töö praktiline osa. Töö käigus koostas inise keele kui teise keele õpetajatele küsitluse, et välja selgitada, mis õpikuid nad kasutavad 6. klassis eesti keele tunnis. Võtsin ühendust Narva Kesklinna kooli, Narva Pähklimäe ja Narva Soldino kooli õpetajatega ning saatsin nendele küsitluse (Lisa 1), kuhu nad kirjutasid, mis õpikute järgi nad õpetavad 6. klassis. Mulle vastas ainult 7 õpetajat ning nende vastuste põhjal ma võtsin oma praktilise töö analüüsimiseks need õpikud, mida õpetajad nimetasid. Testid olid saadetud kolme eelpool nimetatud kooli ja testi vastused on esitatud samuti teises peatükis. Kolmas osa esitab testi tulemused ja nende põhjal saadud järeldused.

1. TEOREETILINE OSA

1.1. Teise keele omandamine

Mitmekultuuriline elukeskkond seab inimestele uued väljakutsed ning seepärast oleme oma igapäevaelus tihedalt seotud võõrkeelte omandamisega. Uue keele õppimine tähendab õppija jaoks teise või emakeelest erineva keele omandamist nii loomulikus keskkonnas ehk väljaspool klassiruumi kui ka klassiruumis, ja sisaldab kirjaliku ja suulise keelevormi omandamist (Dixon, 2012, lk 9; Gass, Selinker, 2008, lk 26). Erinevate teiste keelte omandamine võiks alata juba lapsepõlvest, sest just siis õpib laps kõnelema, keelega mängima ja oma emakeelest erinevat võõrkeelt tajuma erinevate tegevuste kaudu: see tähendab lasteaias, algkoolis, põhikooli erinevates astmetes ja tegelikult terve elu jooksul, kuna keeleõppe protsess on lõputu (Kikas, 2008, lk 39-40). Watts-Taffe ja Truscott (2000) on toonud välja, et keeleõppe eduks on tähtis ka võimalus kuulda ja näha teisi lapsi rääkimas, kuna see soodustab keele omandamist. Hallap ja Padrik (2008) märgivad, et lapseas omandatakse teine keel, kui see on lapse jaoks huvitav. Lapsed, omandades keeli, pööravad rohkem tähelepanu keele nendele iseärasustele, mis kannavad kõige olulisemat ja esilduvat informatsiooni. Omandades eesti keelt ei õpi laps kõiki selle keele eripärasid korraga: ta alustab tuumikust ning omandab esmajärjekorras kõige sagedasemad ja olulisemad vormid (Argus, 2008, lk 21-22).

Eestis omandavad lapsed lasteaias sotsiaalseid oskusi (oskus suhelda, luua suhteid ja omaks võtta ühiskonnas tunnustatud norme ja reegleid) ja teadmisi, mis aitavad neil edukalt arengus edasi liikuda (Hallap, Padrik, 2008, lk 15). Kuna teise keele õppimine ja selle omandamise kiirus sõltuvad paljuski erinevatest teguritest, nagu motivatsioon, hoiakud, võimed, õpistrateegiad, kodune taust, suhtlus teistega, peaksid õpetajad arvestama õpilaste individuaalsete eripäradega (Chamot, 2012). Lasteaia õpivad lapsed suhtlema eakaaslaste ja õpetajatega, jagama oma mõtteid, koostööd tegema ning arendavad oma sõnavara. Sõnavara arendamine hõlmab sõnavara rikastamist, sõnade täpsema tähenduse

mõistmist ja sõnade aktiivset kasutamist (s.o kõnes kasutusele võtmist) (Hallap, Padrik, 2008, lk 52). Sõnavara omandamise seisukohalt on määrava tähtsusega õpitava keelega kokkupuute hulk ja sagedus, kuna pelgalt keeletunnis õpitav ei ole piisav, eriti kui kooliväline kontakt keelega puudub, nagu näiteks sotsiaalmeedias suhtlemine, sõpradega mängimine või muusika kuulamine (Ellis 2009; Shintani 2015). Väikelapsed alustavad keele omandamist sõnavara õppimisega kuulates neid sõnu oma ümbruskonnas olevate inimeste kõnes. Esialgu peavad lapsed õppima eristama sõnu, seejärel tegema oletusi sõnade tähenduse kohta ja meeles pidama, kuidas neid sõnu lausetes kasutatakse (Soop, 2014, lk 8). Lapsed õpivad uute sõnade ja lausete kõrval ka suhtlusoskusi ning saavad võimaluse nii oma emakeelt kui õpitavat võõrkeelt rikastada. Suhtlemisoskused kujunevad ja arenevad läbi aktiivse suhtlemise (Rüütli, 1995, lk 132). Lapse seisukohalt on väga hea, kui ta omandab varakult palju erinevaid keeli, mis avab tulevikus mitmeid võimalusi (Eesti keele teise keelena õpetamise veebileht, 2024).

Pärast lasteaeda läheb laps kooli, kus omandab põhihariduse. Põhikooli peamine eesmärk on tagada võimalused selleks, et õpilased saavutaksid oma eale vastava arengutaseme nii teadmistes kui ka väärtustes ning neil kujuneks välja terviklik arusaam maailmast (Põhikooli riiklik õppekava, 2014, §4). Põhikool loob võimalused, et õpilased saaksid arendada erinevaid oskusi ja andeid tasakaalus (Põhikooli riiklik õppekava, 2014, §2). Algkoolis (1.–3. klass) omandab laps mitmekülgseid teadmisi ja oskusi erinevates õppevaldkondades, et valmistuda edasiseks haridusteeks ja eluks üldiselt, arendab lugemis- ja kirjutamisoskust, õpib tundma eesti keele reegleid ja sõnavara ning loeb erinevaid tekste, sealhulgas jutustusi, luuletusi ja ilukirjanduslikke lugusid (Põhikooli riiklik õppekava, 2014, §7). Põhikooli teises kooliastmes (4.–6. klass) saab õppijast teadlikum keelekasutaja, kes näeb ja tunnetab õpitava keele eripära, seoseid ja kasutusjuhte (Põhikooli riiklik õppekava, 2014, §9). Põhikooli kolmandas kooliastmes (7.–9. klass) omab õpilane teadmistaasi oma seisundi, üldtunnustatud reeglite kohta ning suudab lahendada igapäevaelu erinevates valdkondades esilekerkivaid probleeme (Põhikooli riiklik õppekava, 2014, §11).

1.2. Teise keele omandamise etapid

Kakskeelsetel lastel on sageli keele omandamise algetapis nn vaikiv periood, mille jooksul nad koguvad teises keeles teavet, kuid ei kasuta seda enne, kui nad on valmis seda oma kõnes kasutama. Kui laps hakkab teises keeles rääkima, siis tavaliselt on tal puudulik aktsent ja ta suudab kasutada grammatiliselt õigeid lauseid või fraase. Sellel ajal ei tohiks sundida last rääkima, vaid tuleb teda julgustada. (Kulderknup, 2008: 44) Üldiselt on päris palju uurimusi, mis väidavad, et kakskeelsete laste sõnavara võib olla teises keeles väiksem kui esimeses (Kikas, 2008: 34). Vaikimisperioodi ajal jälgib lasteaiaõpetaja lapse käitumist vabamängudes, pöörates tähelepanu tema isiklikele omadustele. Selle põhjal koostab õpetaja individuaalse arengukava, kus kajastatakse valdkonnad, kus laps tunneb end enesekindlalt, ja need, kus teda on vaja rohkem toetada (Kulderknup, 2009: 56).

Eesti teadlased, kes uurisid eesti keele õppimise protsessi, jõudsid järeldusele, et keeleõppes on parimad tulemused inimestel, kes alustavad keeleõpinguid viienda kuni kümnenda eluaasta vahel. Uuringud näitasid, et varakult keele õppimine on soodne järgmistel põhjustel:

- esimese kümne eluaasta jooksul õpib laps teist keelt paremini, kuna enesekriitika on selles vanuses madalam või üldse puudub;
- vaikimisperiood aitab teha vähem vigu, parandada kõneoskust ning omandada teine keel sujuvamalt;
- laps omandab selgelt teise keele grammatika (Kärtner, 2006: 6-7).

Teise keele omandamine erineb esimese keele omandamisest eelkõige selle poolest, et ühe keele osas on lapsel juba mingid teadmised/oskused olemas: alateadlik kujutlus, kuidas keel "töötab", ning teatud keeleüksused/struktuurid (Kikas, 2008: 194). Kui teiskeelne laps satub võõrasse keelekeskkonda, algab tal sageli vaikiv periood, kus ta kasutab mitteverbaalseid väljendusviise, nagu näiteks täiskasvanu käe haaramine ja viimine sinna, kust ta midagi soovib (Kikas, 2008: 193-194).

1.3. Keeleoskuse tasemed

Keeleoskuse tasemed määratakse sageli Euroopa keeleõppe raamdokumendi (EKR) järgi, mille järgi on kokku kuus taset: A1, A2, B1, B2, C1 ja C2. Need tasemed jagunevad omakorda kitsamateks alamtasemeteks:

- A-tase: algeline keelekasutus, jaguneb A1 ja A2 tasemeks.
- B-tase: iseseisev keelekasutus, jaguneb B1 ja B2 tasemeks.
- C-tase: vaba keelekasutus, jaguneb C1 ja C2 tasemeks.

Vastavalt uuele Põhikooli riiklikule õppekavale peab õpilane valdama 3.klassi lõpuks eesti keelt teise keelena A2 tasemel, 6.klassi lõpuks B1 tasemel ja 9.klassi lõpuks, hea keeleoskuse puhul, B2 tasemel. Selles suunas saab liikuda vaid mitmekülgse keeleoskuse korral ning vallates suurel hulgal sõnade sünonüümseid vorme ning osates mõtteid parafraseerida.

Kui rääkida II kooliastmest (4.-6.klass), siis siin julgustab õpetaja õpilast eesti keeles rohkem suhtlema ja osutab võimalustele, kuidas õpitut väljaspool eesti keele tundi kasutada. Paralleelselt suulise väljendusoskusega suureneb järk-järgult kirjalike tööde maht: tähelepanu pööratakse õigekirjaoskuse ja tekstilooma arendamisele (Põhikooli riiklik õppekava, 2014, §9). Põhikooli riikliku õppekava põhjal kajastavad 6. klassi lõpetaja saavutused eesti keele õppes tema head keeleoskust ja valmidust igapäevases suhtluses. Lõpetaja suudab suhelda eesti keelt emakeelena kõnelejatega, kasutades õpitud keelendeid sobivates olukordades. Ta mõistab lihtsaid tekste, mis jäävad õpitud temaatika piiridesse, ning oskab mõista olulist teavet. (Põhikooli riiklik õppekava, 2014, §9-10)

1.4. Kakskeelsus Narva koolides

Narva on Eesti linn, mis asub Ida-Virumaal ning on tuntud oma mitmekultuurilise ja mitmekeelse elanikkonna poolest, eriti seoses venekeelse elanikkonnaga. Eesti on mitmekeelne ning mitmekultuuriline riik, kus elab arvukalt erinevate rahvuste esindajaid.

Kui vaadelda keelekeskkonda põhjalikumalt, ilmneb, et üks tõsisem väljakutse seisneb eesti koolikeskkonna lõhes, mis tähendab Eesti haridussüsteemi jagunemist kaheks osaks, vastavalt eesti ja vene õppekeelega koolidele ja õpilastele (Ehala, 2018). Eesti koolides on üha rohkem õpilasi, kelle eesti keeletase on erinev (Baird, Argus, Meristo, 2022). Ma pööran seoses oma bakalaureusetöö teemaga tähelepanu eesti ja vene keelele Eestis, kuna uurimisobjektiks on eesti–vene kakskeelsed õpilased, kes õpivad eesti keelt teise keelena, olgugi et sellest õppeaastast, st 2024./2025.õa, läksid kõigi vene õppekeelega koolide 1. ja 4. klassid üle eestikeelsele aineõppele, kuid õppematerjali puuduse ja raskuse tõttu kasutatakse varasemalt välja antud ja HTMi poolt kinnitatud eesti keel teise keelena õpikuid. Narvale on üleminek eesti keelele suur ülesanne ja väga tundlik teema, kuid ka ajalooline hetk (Õpetajate Leht, 12.04.2024).

1.5. Õpetaja roll keelekeskkonnas

Õpetaja mängib väga suurt rolli õpilaste keeleõppes. Kõigepealt on õpetaja „keeleline eeskuju“ nagu väidab Ülle Rannut, et „muukeelsete õpilaste keeleoskuse arendamisel on tähtsal kohal õpetaja keelekasutus, sest õpilased omandavad sõnavara, grammatikat ja hääldust õpetaja keelekasutuse kaudu teatud kindlates tavatoimingutes keelemallidena“ (Rannut 2003: 93). Õpetaja järgmiseks tähtsaks rolliks on klassi arengu suunamine. Õpetaja ei anna lastele mitte ainult oma ainealaseid teadmisi edasi, vaid soodustab ka laste kõlblelist, sotsiaalset, vaimset, kehalist ja emotsionaalset arengut. Mitte õpik ei õpeta õpilast, vaid õpetaja ja õpetaja pakutud teemadering, mis aga vastab riiklikus õppekavas esitatud nõuetele. On parem, kui kakskeelsete laste õpetaja ei järgigi rangelt nädalakava, vaid arvestab laste pakutud ideedega, kuna sellisel viisil saavutavad lapsed paremad õpitulemused – nad õpivad seda, mis neid rohkem huvitab (Tammiste 2014: 87). Ülle Rannut (2003b: 93-94) toob näiteid suhtlusstrateegiatest, mis sisaldavad soovitusi, kuidas peab õpetaja suhtlema lastega ja milliseid keelemalle oma õppetööga seotud tegemistes kasutama.

Õpetaja

- räägib selgelt ja aeglaselt;

- räägib rahulikult;
- sõnastab ümber lauseid ja sõnu, kui näeb, et laps ei saa öeldust aru;
- peab pöörama rohkem tähelepanu sellele, kuidas laps kasutab nimi- ja tegusõnu;
- ei kiirusta last küsimusele vastama, vaid annab aega mõtlemiseks ja vastamiseks;
- püüab õppetegevuses pöörata tähelepanu igale lapsele eraldi ehk läheneda individuaalselt;
- ei oota, millal laps iseseisvalt vahetab oma tegevust, vaid annab lapsele märku.

1.6. Vene õppekeelega kooli eesti keel teise keelena õpikud

Eesti keele õppimine on oluline ja aktuaalne teema, arvestades Eesti mitmekeelset ja kultuuriliselt mitmekesisist ühiskonda. Kultuuriline mitmekesisus tähendab, et Eestis elab koos palju erineva keele- ja kultuuritaustaga inimesi. Sellises ühiskonnas on eesti keele oskus oluline, sest ühine keel aitab eri kultuuridest pärit inimestel omavahel suhelda, üksteist mõista ja ühiskonnaelus aktiivselt osaleda. Mida mitmekesisem on ühiskond, seda olulisemaks muutub ühise keele valdamine, kuna see võimaldab eri kultuuride vahel dialoogi luua, vältida arusaamatusi ning toetada sidusat ja ühtekuuluvustunnet loovat ühiskonda. Eesti keele omandamiseks kasutatakse väga mitmekesisist õppematerjali: õpikuid, tööraamatuid, töövihikuid, näitlikku õppematerjali, omaloodud töölehti, ilukirjanduslikke teoseid jpm. Eesti keele õpetamiseks on kasutusel nii eesti keel emakeelena, eesti keel keelekümblejatele kui ka eesti keel teise keelena õpikud. Teise keele õppimine eristub esimese keele omandamisest peamiselt seeläbi, et lapsel on juba teatud teadmised ja oskused esimesest keelest olemas (Kikas, 2008). Viimastena on mõeldud inimesi, kes soovivad omandada eesti keelt, kuid kelle emakeel või esmane keeleoskus on midagi muud kui meie riigikeel. Need õpikud pakuvad struktureeritud lähenemist eesti keele õppimisele ja õpetamisele, hõlmates erinevaid keele mõistmise aspekte nagu grammatika, sõnavara, hääldus ja suhtlusoskus. Eelistatumad õpilastele on siiski kommunikatiivse lähenemisega õpikud, sest vastavalt uuele riiklikule õppekavale ning täiendatud keeleoskuse nõuetele tuleb kooliõpilastel saavutada 6. klassi lõpuks eesti keele

B1 keeleoskustase ja põhikooli ehk 9. klassi lõpuks B2 tase, et jätkata tõrgeteta õpinguid gümnaasiumis või mõnes muus eesti õppekeelega haridusasutuses.

Hetkel on käibel olevad eesti keele kui teise keele õpikud väga mitmekülgsed ning oma struktuurilt ja põhimõtelt arvestavad iseseisva keelekasutaja vajadusi, lähtuvad neljast võõrkeele omandamiseks vajalikust osaoskusest: kuulamine, kirjutamine, lugemine ja rääkimine (Euroopa Nõukogu, 2020). Tutvudes erinevate vene õppekeelega koolile loodud õpikute seeriatega: Pipar (2019) “Koos on tore. Piia lood”, “Koos on lõbus. Janno jutud”, “Koos on vahva”. Sõprade seiklused”, “Teele 4., 5. ja 6. klassile”; Metsa, Jänese (2013) “Eesti keele õpik vene koolide 4., 5. ja 6.klassile”, Mangus, Simmul (2017) “Minu eesti keel” 1.–9. klass nägin, et neis on järgitud põhimõtet “lihtsamast keerulisema poole”. Tugeva küljena võin välja tuua ka selle, et need õpikud sisaldavad minimaalselt sõnasõnalisi tõlkeid, mistõttu õppija peab ise eesti keelest aru saama, tegema järeldusi ning keelekasutuse kaudu loomulikult omandama sõnavara ja grammatikat. Selline teadmiste omandamise viis aitab õppijal mõista eesti keele eripära, värviküllust ja sünonüümirohkest. Kaasaegsed õpikud kutsuvad õppijaid olema aktiivsed, rõõmsad ja uudishimulikud kogu keeleõppe protsessi vältel. Vene õppekeelega koolides on põhiliselt kasutuses Pipar (2019) eesti keele õpikud vene õppekeelega koolile, mis võimaldavad osaleda keeleõppe protsessis aktiivselt, lõbusalt ja iseseisvalt. Kui õpilased kasutavad õppetegevuse kestel lisaks õpikule ka muid õppematerjale, töölehti, sõnakaarte, pilte, õpetaja koostatud jaotmaterjali, siis nende sõnavara laieneb ja õpilased omandavad suuremal hulgal uut sõnavara, mis laiendab ka sünonüümide tundmise ja kasutamise osa nende suulises ja kirjalikus väljendusoskuses.

1.7. Sünonüümia

Sünonüümia on keeleline nähtus, kus kaks või enam sõna väljendavad sama või väga sarnast tähendust, mis avab ukse sõnade rikkalikku maailma, kus igapähele neist on oma nüansid ja varjundid (Erelt, Erelt, Ross, 2007, lk 480, 483).

Eesti keele käsiraamat kinnitab, et sünonüümia uurimine aitab mõista keele dünaamilist olemust ning selle olulisust suhtluses ja kirjanduslikus loomes. Keeleõppijad peavad sageli õppima mitmeid sõnu, mis väljendavad sarnast tähendust ning õppima eristama nende kasutusvälja. See mitmekesisus võib algajatele keeleõppijatele olla väljakutseks, kuid samal ajal pakub see võimaluse süvendada nende arusaamist keelest ja selle kultuurilisest kontekstist. Sünonüümia näitab keele mitmekesisust ja dünaamilisust, olles oluline nii kirjanduslikus loomes kui ka igapäevases suhtluses. Sünonüümid mängivad olulist rolli ka luuletuste või muusika loomisel, sest need lisavad tekstile värvi ning tähenduselt sarnaste sõnade abil saab luua midagi, mis on erinevate sõnadega kooslus. Sõnad või fraasid kattuvad paralleelrühmas oma tähenduselt täielikult, esindades sama üldmõistet ja on sisuliselt teineteisega asendatavad. See kehtib nii tavakeele sünonüümide, poeetiliste sünonüümide, lauliku maailmapildi järgi omavahel seotud samatüübiliste objektide kui ka puhta poeetilise sõnamängu puhul. (Sarv 2015, lk 30)

1.7.1. Sünonüümide olemus ja klassifikatsioon

Sünonüümide olemust mõistetakse kõige paremini kontekstis, kus need esinevad, ja nende tähenduse suhtes, mida need kannavad. Sünonüümide klassifikatsioon põhineb nende semantilistel ja süntaktilistel omadustel ning nende kasutamise ulatusel keeles (Erelt *et al.*, 2007, lk 481).

Semantilise klassifikatsiooni kohaselt võib sünonüüme jaotada täielikeks ja osalisteks sünonüümideks. Täielikud sünonüümid on need sünonüümid, mis väljendavad täiesti identset tähendust ilma mingite nüansside või varjunditeta. Näiteks võivad *auto* ja *sõiduk* olla täielikud sünonüümid, kuna mõlemad väljendavad sõiduvahendit. Osalised sünonüümid aga kannavad sarnast, kuid mitte täielikult identset tähendust, näiteks *hirm* ja *hirmutunne*. Süntaktilise klassifikatsiooni kohaselt jagunevad sünonüümid sarnasuse järgi nende grammatilise rolli ja kasutusviisi järgi lauses. Sõltuvalt sellest, kas sünonüümid on vahetatavad konkreetsetes kontekstides, võib neid pidada täielikeks või osalisteks sünonüümideks. Näiteks võivad sünonüümid *jooksma* ja *jooksmas käima* olla täielikud, kui

neid saab lauses vaheldumisi kasutada ilma tähendust muutmata. Sünonüümid võivad olla ka kontekstuaalsed, mis on sõnad või väljendid, mida kasutatakse kindlas kontekstis või kõne olukorras ning millel on võrdne tähendus, siis neid oleks täpsem nimetada kontekstuaalseteks variantideks ehk teisenditeks (Erelt *et al.*, 2007, lk 481, 482).

1.7.2. Sünonüümide roll keelekasutuses

Sünonüümide roll keelekasutuses on oluline mitmesugustel tasanditel, alates igapäevasest suhtlusest kuni kirjanduslike tekstideni. Sünonüümid pakuvad keele kasutajatele paindlikkust ja täpsust väljenduses, võimaldades neil leida sobivaid sõnu vastavalt kontekstile, tonaalsusele ja kõneleja eesmärkidele. See tähendab, et mida suurem on õpilase mällu salvestatud sõnade arv, seda rohkem on õpilasel keelelisi ressursse sõnumi edastamiseks ja saadud sõnumite mõistmiseks, olgu need siis kirjalikud või räägitud (Soto *et al.*, 2017, lk 985). Sünonüümide kasutamine on tehnika, mida kasutatakse õpilasele uue sõnavara tutvustamisel (Takač, 2008), et parandada nende sihtkeele valdamist ja omandamist.

1.7.3. Sünonüümide roll keeleõppes ja keeleõpetuses Eestis

Sünonüümide õppimine ja kasutamine mängib olulist rolli keeleõppes ning keeleõpetuses nii Eestis kui mujal maailmas. Keeleõppe protsessis on oluline mitte ainult omandada sõnavara, vaid ka õppida sõnu õigesti kasutama kontekstis ning mõistma nende tähendusvarjundeid ja erinevusi. Siinkohal on sünonüümide omandamisel suur roll. Sõnavara õpetamist sünonüümide kaudu saab läbi viia sõnaloendite kasutuselevõtu, sünonüümide otsimise füüsilisest või veebipõhisest tesaurusest ning praegu arvuti tarkvara kasutamisest (Soto *et al.*, 2017, lk 985).

2. EMPIIRILINE OSA

Selles peatükis kirjeldan täpsemalt uurimisküsimusi, hüpoteesi, õpikuid, mida kasutan uurimuses, põhjendan oma õpikute valikut, mida võtsin analüüsimiseks ning koolide valikut, kus viisin läbi küsitluse 7. klassi õpilaste seas. Peatükis analüüsisin küsitluse teel kogutud andmeid, mille käigus kirjeldan selle tulemusi, mis aitavad bakalaureusetöö eesmärkideni jõuda. Uurimuses osales 65 õpilast 7. klassidest. Vastused on toodud tabelina (Test 1 tulemused, Test 2 tulemused, Test 3 tulemused) iga õpiku järgi eraldi.

2.1. Uuringu protsess

6. klass on oluline üleminekuetapp, millal õpilased hakkavad liikuma elementaarsete keeleoskuste omandamisest iseseisva keelekasutuse poole, mis tähendab, et nende sõnavara ja keeleteadlikkus peab märkimisväärselt arenema (Euroopa Nõukogu, 2020). Uurimiseks valisin just 6. klassi eesti keele kui teise keele õpikud, sest see klass on oluline etapp keeleoskuse kujundamisel, mil õppijad liiguvad elementaarsetest keeleoskustest iseseisva keelekasutuse suunas (Euroopa Nõukogu, 2020). Eesmärgi saavutamiseks koostasın Narva vene õppekeelega koolide eesti keele õpetajatele küsitluse, et teada saada, milliseid õpikuid nad 6. klassi eesti keele tundides kasutavad. Selle küsitluse saatsin Narva nelja kooli: Narva Kesklinna kooli, Narva Pähklimäe kooli, Narva Soldino kooli ja Keeltelütseumi. Koolid valisin vastavalt eelnevalt saadud õpetajatöö kogemustele ning uurimistöö juhendaja, Inguna Joandi, pakkumisel. Narva Kesklinna kooli olen ise lõpetanud ja seal töötavad õpetajad olid lahkelt nõus minu küsitluses osalema. Narva Soldino koolis töötasin 2021.- 2022. õppeaastal õpetajana ning seoses sellega pöördusin mind juhendanud õpetaja poole palvega toetada mind bakalaureusetöö tarvis küsitluses osalemisega. See õpetaja andis oma nõusoleku ja Narva Pähklimäe koolis töötab minu bakalaureusetöö üks juhendajatest ning ta ise pakkus mulle võimaluse, et nende kooli 7. klass võib selles osaleda. Vastused sain igast koolist peale Keeltelütseumi. Narva

Keeltelütseumi saatsin küsimustiku õpetajatele, kuna seda kooli peetakse Narvas parimate keeleliste tulemustega kooliks, kuid kahjuks sellest koolist ei tulnud ühtegi vastust sooviga osaleda minu küsitluses. Seega võin julgelt öelda, et koolide valik oli puhtalt isiklik initsiatiiv, vastavalt tuttavale keskkonnale ja ressursile.

Õpetajate poolt esitatud õpikute nimekirja põhjal analüüsisin sünonüümide arvu 6. klassi enamkasutatavates eesti keele kui teise keele õpikutes, et tuvastada nende õpikute sünonüümid ja nende arv, mida kasutatakse vastavalt eesti keele õppekavale. Analüüs hõlmas kolme õpikut:

- 1) I. Mangus, M. Simmul (2017) eesti keele 6. klassi õpik “Minu eesti keel” (Lisa 12);
- 2) P. Pipar (2019) “Teele. Eesti keele õpik vene õppekeelele koolile. 6. klass” 1. osa (Lisa 10) ja 2. osa (Lisa 11);
- 3) A. Metsa, A. Jänese (2013) Eesti keele õpik vene õppekeelele kooli 6. klassile, 1. osa (Lisa 13) ja 2. osa (Lisa 14).

Need õpikud on õpetajate kasutuses eesti keel teise keelena tundides kõige sagedamini. Analüüs algas õpikust (Metsa, Jänese 2013), kuna selle õpikuga töötas kõige rohkem õpetajaid – 10 vastanust 4 õpetajat. Seejärel vaatlesin teist õpikut, mida samuti õpetajad eelistavad eesti keele tundides kasutada: (Pipar 2019) – 10 vastanust 4 õpetajat. Viimane õpik oli (Mangus, Simmul 2017) – 10 vastanust 2 õpetajat. Pärast õpikute andmete analüüsi koostas testid ning saatsin need kolme kooli.

2.2. Sünonüümide testi kirjeldus

Test, mille koostas õpikutest leitud sünonüümide põhjal, oli mõeldud 7. klasside õpilastele, et kontrollida nende oskust tuvastada ja mõista sünonüüme, mida nad olid õppinud 6. klassis kasutatud õpikutest. Kokku koostas kolm testi kolme erineva õpiku põhjal, kusjuures esimese ja teise testi struktuur oli identne. Testid toimusid Google Forms keskkonnas eesti keele kui teise keele tunni jooksul, kuna see võimaldas tulemusi kiiremini koguda. Iga test sisaldas kolme ülesannet, esimene ja teine test on ühesuguse struktuuriga. (sünonüümide valikvastustega tuvastamine ja sobivate sünonüümide leidmine reast), kokku on 18 küsimust. Küsimuste valikul lähtusin õpikute analüüsi käigus tuvastatud

sageduskasutusest. Iga testi tegemiseks oli ette nähtud võrdne aeg (kuni 10 minutit). Kõik testid olid anonüümsed, mis võimaldas saada objektiivsemaid tulemusi, kuna vastused olid otseselt seotud õpilaste tegelike teadmiste ja oskustega. Kokku osales uurimuses 65 õpilast 7. klassidest.

2.3. Valimi kirjeldus

Valimis on järgmiste koolide õpilased: Narva Kesklinna kool (7. klassi õpilased), Narva Pähklikmäe kool (7. klassi õpilased), Narva Soldino kool (7. klassi õpilased). Kuna testid olid anonüümsed, ei saa anda igast koolist katsetele saadetud osalejate täpset arvu, aga kokku saadi 65 vastust. Valisin Narva Kesklinna kooli, sest mul on kooliga isiklik seos. Narva Kesklinna koolis olen ise õppinud 12 aastat. Narva Soldino koolis töötasin 2021.-2022. õppeaastal, seetõttu otsustasin valida ka selle kooli oma uuringu jaoks. Narva Pähklikmäe koolis töötab minu juhendaja ning ta pakkus mul viia läbi uuring tema kooli 7. klassi õpilaste seas. Pärast vestlust direktoriga, suhtlesin ka 7. klasside klassijuhatajatega ning nende abiga sain vanematelt loa, et nende lapsed võivad selles uurimuses osaleda. Lisaks sain teada, et iga õppeaasta alguses täidavad ja allkirjastavad lapsevanemad kooli poolt antud ankeedi, kus lapsevanemad kinnitavad oma allkirjaga, et lubavad oma lastel osaleda küsitlustes, uuringutes ning ürituste pildistamises ning filmimises.

2.4. Uurimuses kasutatavate õpikute valim

Praktilise osa läbiviimiseks võeti kolm vene õppekeelegraammat kooli eesti keele kui teise keele 6. klassi õpikut. Õpikute valik sõltus õpetajate vastustest küsitlusele (Lisa 1). Analüüsi viisin läbi kolme erineva 6. klassi õpiku põhjal. Uuringu käigus analüüsisin igat õpikut eraldi, eraldades sõnad ja väljendid, millel oli sarnane või lähedane tähendus. Seejärel võrdlesin tulemusi ja tegin järeldused selle kohta, milline õpik annab õpilastele rohkem võimalusi oma sõnavara sünonüümide abil laiendada. Mõned kooliõpilased kasutavad eesti keele aines õpikut (Pipar, 2019) ja (Metsa, Jänese 2013), milles oli palju lugemisharjutusi, mis lõppkokkuvõttes soodustavad sõnavara arengut läbi lugemise ja sarnaste sõnade õppimise, teised aga õppisid teistsuguse õpiku järgi (Mangus, Simmul 2017), mis ei pannud nii palju

rõhku lugemisele, vaid pigem grammatikale ja erinevate väljendite õppimisele. Seetõttu on oluline eesti keel teise keelena tundides mitmekesistada õppetegevust, teadmiste omandamisel kasutada erinevaid 6.klassile mõeldud õpikuid ning vajadusel õpilaste individuaalset tuge, et tõhusamalt toetada iga õpilase sünonüümide kasutamise oskuse arendamist. Üks õpikutest (Mangus, Simmul 2017) sisaldab ainult ühte osa, mis tähendab, et õpikus on vähe sõnavara ja sõnavara variatsioone. Teine õpik (Pipar 2019) koosneb kahest osast (1. osa ja 2. osa) ja sisaldab palju erinevaid tekste, kust võib leida sarnase tähendusega sõnu. Kolmas õpik (Metsa, Jänese 2013) on samuti välja antud kahes osas (1. osa ja 2. osa) ja sisaldab palju lugemisülesandeid, mille sõnavara saab pidada mitmekesiseks.

Uuringu tulemused näitasid, et kaks õpikut sisaldavad märkimisväärset hulka sünonüüme, mis on õppimiseks väärtuslik ressurss, üks õpikutest sisaldab rohkem grammatikat (Mangus, Simmul 2017). Tänu sünonüümide olemasolule õppematerjalides saavad õpilased paremini mõista erinevaid kontekste ja rikastada oma sõnavara. Õpikute uurimine ja analüüs annab olulise panuse ja selguse, kust omandavad õpilased teadmisi sünonüümidest ja kogevad erineva tähenduse kasutamist sõltuvalt selle lause kontekstist.

2.5. Sünonüümide esitamine õpikutes

Analüüsi käigus selgus, et sünonüüme esitatakse 6. klassi eesti keele kui teise keele õpikutes valdavalt kaudselt, mitte eraldi selgitava või teoreetilise materjalina. Sünonüümid on integreeritud erinevatesse ülesannetes ja tekstidesse, kus õppija peab ise märkama ja tuvastama sarnase tähendusega sõnu. Minu analüüsitud õpikutes olid sünonüümid esitatud iga teema juures uue sõnavara osas, kus oli välja toodud uus põhisõna ja sidekriipsu või komaga eraldatud selle sõna võimalikud sünonüümid. Seejärel oli välja toodud ka näitlause, mis olukorras või tähenduses seda kasutada või meelde jätta. Uuritud õpikutes ei ole sünonüümide õppimiseks spetsiaalselt koostatud eraldi harjutusi, vaid sünonüümide omandamine toimub enamasti teiste ülesannete kaudu. Näiteks puutuvad õpilased sünonüümidega kokku peamiselt lugemisülesannetes, kus oodatakse teksti sisu ja sõnavara mõistmist ning tähendusvarjundite tajumist. Lisaks on sünonüümide esitamine seotud

teemakohase sõnavaraga, mida esitatakse peatükkide lõpus või ülesannete kõrval asuvas sõnavara nimekirjades. Selline lähenemine tuleneb kommunikatiivsest õppemeetodist, mille kohaselt keeleoskust arendatakse loomulikus suhtluskontekstis, vältides sõnasõnalist tõlkimist või pelgalt grammatilisi definitsioone (Rannut, 2005). See võimaldab õpilastel arendada oskust kasutada sõnu loomulikes keeleolukordades, soodustab keelelise tunnetuse kujunemist ning toetab võimet rakendada sünonüümseid väljendeid iseseisvalt oma kõnes ja kirjatöös.

3. ÕPILASTE KÜSITLUSE TULEMUSED

Allolevates tabelites on näidatud õpilaste poolt iga sõna sünonüümi otsingus valitud vastuste summa. Tulemused kirjutasin iga testi kohta eraldi tabelitesse. Kokku vastas 65 õpilast. Igale tabelile järgneb saadud andmete põhjal tehtud kokkuvõtte. Üldised kokkuvõtvad tulemused on kajastatud alapeatükis 3.4.

3.1. Esimese testi tulemused

Esimese testi (Lisa 10; Lisa 11) koostas õpiku (Pipar 2019) 1. osa ja 2. osa järgi. See test sisaldab kolme ülesannet, kokku 18 küsimust. Esimene ülesanne sisaldab 6 küsimust, igas küsimuses tuleb valida sünonüüm sõnale, klõpsates ühele kolmest vastusevariandist (a, b, c). Teine ülesanne sisaldab 6 küsimust, kus tuleb valida üks kahest valikvastusest, kuhu on kirjutatud sõna sünonüüm. Kolmas ülesanne sisaldab 6 küsimust, seal tuleb kirjutada ühele reale kas kolm või neli sõna. Ühe rea sõnad moodustavad sünonüümid. Õpilased pidid valima ühe, mille kirjutasiid vastusreale, sest üks valikvastus ei sobi ritta. Õpilane, kes ei leidnud liigset sõna vastusreast, kirjutas kriipsu (-) või pani sinna punkti (.).

Selles testis osales nelikümmend seitse 7. klassi kooliõpilast Narva Kesklinna koolist, Narva Pähklimäe koolist, Narva Soldino koolist. Vastused olid anonüümsed, seega pole vastanute nimed teada. Olemasolevate tulemuste põhjal saab väita, et suurem osa 7. klassi õpilastest täitis testi esimese ülesande õigesti. Järgnevatele sõnadele vastas 47 õpilast.

Raskusi tekkis sõnaga *juhuslikult*, kus tulemused jagunesid peaaegu võrdselt kõigi kolme vastusevariandi vahel (*ootamatult* - 18 vastajat; *tavaliselt* - 15 vastajat; *pidevalt* - 14 vastajat). Teist ülesannet analüüsid võib väita, et õpilased teavad sobivat tähendust omavat sõna, kuid sõnade *nipp* (*lõks* - 26 vastajat; *kaval võte* - 21 vastajat) ja *ehtne* (*tõeline* - 27 vastajat; *valelik* - 20 vastajat) vastused jagunesid peaaegu võrdselt, mis näitab, et seda sünonüümi teab umbes 50% vastanutest. Kolmas test, kus õpilased pidid leidma reast üleliigse sõna ja kirjutama selle välja, näitab, et õpilased suudavad leida sünonüüme liitverbidele ja keerukamatele sõnadele, nagu *kõrvale panema* –23 vastajat ja *lepitus* –32 vastajat. Samuti tekkis õpilastel raskusi kolmanda ülesande täitmisel ning enamus ei osanud vastata või ei leidnud vastust ning panid kriipsu (-) või punkti (.) (tabelis need vastused on esitatud nagu “variant 5”).

Tabel 1. Esimene test, ülesanne nr 1.

vastanute arvu loetelu	sõnvara	variant 1	variant 2	variant 3
	1. TÜÜTU	<i>häiriv</i>	<i>rõõmsameelne</i>	<i>tark</i>
vastanute arv		38	6	3
	2. OMAPÄI	<i>üksinda</i>	<i>kahekesi</i>	<i>rühmas</i>
vastanute arv		31	9	7
	3. JUHUSLIKULT	<i>ootamatult</i>	<i>tavaliselt</i>	<i>pidevalt</i>
vastanute arv		18	15	14
	4. KRATSIMA	<i>sügama</i>	<i>kartma</i>	<i>võtma</i>

vastanute arvu loetelu	sõnvara	variant 1	variant 2	variant 3
vastanute arv		26	13	8
	5. VÕHM	<i>nõrkus</i>	<i>jõud</i>	<i>lootus</i>
vastanute arv		18	20	9
	6. MÜRA	<i>südametäis</i>	<i>vaikus</i>	<i>kära</i>
vastanute arv		10	13	24

Tabel 2. Esimene test, ülesanne nr 2

vastanute arvu loetelu	sõnavara	variant 1	variant 2
	1.RÕHKU PANEMA	<i>segama</i>	<i>tähelepanu pöörama</i>
vastanute arv		13	34
	2. EKSITUS	<i>viga</i>	<i>lahendus</i>
vastanute arv		29	18
	3. AUSTAMA	<i>lugu pidama</i>	<i>nurisema</i>
vastanute arv		32	15

vastanute loetelu	arvu	sõnvara	variant 1	variant 2
		4. NÄRVI MINEMA	<i>ärrituma</i>	<i>käskima</i>
vastanute arv			35	12
		5. NIPP	<i>lõks</i>	<i>kaval võte</i>
vastanute arv			26	21
		6. EHTNE	<i>tõeline</i>	<i>valelik</i>
vastanute arv			27	20

Tabel 3. Esimene test, ülesanne nr 3

vastanute arv loetelu, nr	variant 1	variant 2	variant 3	variant 4	variant 5
1.	<i>lummav</i>	<i>kaval</i>	<i>veetlev</i>	<i>võluv</i>	<i>ei oska vastata</i>
vastanute arv	4	39	2	0	2
2.	<i>kõrgsoo</i>	<i>raba</i>	<i>loik</i>		<i>ei oska vastata</i>
vastanute arv	4	18	23		2
3.	<i>rahulik</i>	<i>nukker</i>	<i>kurb</i>		<i>ei oska vastata</i>

vastanute arv loetelu, nr	variant 1	variant 2	variant 3	variant 4	variant 5
vastanute arv	28	12	4		3
4.	<i>riid</i>	<i>lepitus</i>	<i>tüli</i>	<i>tülitsemine</i>	<i>ei oska vastata</i>
vastanute arv	7	32	2	0	6
5.	<i>toime tulema</i>	<i>kõrvale panema</i>	<i>hakkama saama</i>		<i>ei oska vastata</i>
vastanute arv	5	23	17		2
6.	<i>kulutama</i>	<i>kokku hoidma</i>	<i>säästma</i>		<i>ei oska vastata</i>
vastanute arv	26	5	14		7

3.2. Teise testi tulemused

Teise testi (Lisa 13; Lisa 14) koostas õpiku (Metsa, Jänese 2013) 1. osa ja 2. osa järgi. See test sisaldab kolme ülesannet, kokku 18 küsimust. Esimene ülesanne sisaldab 6 küsimust, igas küsimuses tuleb valida sünonüüm sõnale, klõpsates ühele kolmest vastuse variantist (a, b, c). Teine ülesanne sisaldab 6 küsimust, kus tuleb valida üks kahest valikvastusest, kuhu on kirjutatud sõna sünonüüm. Kolmas ülesanne sisaldab 6 küsimust, sinna tuli kirjutada ühele reale kas kolm või neli sõna, ühe rea sõnad moodustasid sünonüümid, õpilased pidid valima ühe, mille kirjutasid vastusreale, sest üks valikvastus ei sobi ritta. Kõik õpilased, kes täitsid selle testi kolmanda ülesande, said realt välja kirjutada lisaõna ja seetõttu puuduvad "variant 5" vastused.

Kõigist testidest andis see test kõige vähem vastuseid (8) võimalik seetõttu, et õpetajad ei kasuta seda õpikut tundides nii sageli kui teisi (Mangus, Simmul 2017) ja (Pipar 2019). Selles testis osales 8 õpilast. Testid olid anonüümsed, seega pole koolide nimed teada. Õpiku sisu on palju lihtsam kui näiteks õpikus (Pipar 2019), mistõttu oli enamik sõnu õpilastele kerged. Enamik vastuseid on õiged. Esimeses testis jagunesid vastused peaaegu võrdselt, et leida sõnale *rikkuma* (*remontima* 3 vastajat 8 vastajast; *katki tegema* 3 vastajat 8 vastajast; *läbi vaatama* 2 vastajat 8 vastajast) sünonüüm. Teises testis kohtas sõna *liiklusvahend* (sõiduk) ja tulemuseks oli 5 vastust 8-st, mis osutus kummaliseks, sest seda sõna õpitakse algkoolis. Kolmandas ülesandes said vastata kõik õpilased, “variant 5” vastust polnud võrreldes eelmise testiga, kus seda vastusevarianti leidis sageli ja kolmanda ülesande peaaegu iga küsimuse kohta.

Tabel 4. Teine test, ülesanne nr 1

vastanute arv	sõnavara	variant 1	variant 2	variant 3
	1. KAELUSTAM A	<i>kallistama</i>	<i>reisima</i>	<i>küsima</i>
vastanute arv		5	3	0
	2. KAEMA	<i>näitama</i>	<i>vaatama</i>	<i>nutma</i>
vastanute arv		4	3	1
	3. TAIMETOITLUS	<i>maiasmokk</i>	<i>õgija</i>	<i>vegetarism</i>
vastanute arv		2	2	4
	4. TORE	<i>kole</i>	<i>vahva</i>	<i>räpane</i>
vastanute arv		2	5	1

vastanute arv	sõnavara	variant 1	variant 2	variant 3
	5. RIKKUMA	<i>remontima</i>	<i>katki tegema</i>	<i>läbi vaatama</i>
vastanute arv		3	3	2
	6. INTUITSIOON	<i>nipp</i>	<i>vaist</i>	<i>mõte</i>
vastanute arv		1	2	5

Tabel 5. Teine test, ülesanne nr 2

vastanute arv	sõnavara	variant 1	variant 2
	1. SÕIDUK	<i>liiklusvahend</i>	<i>kompvek</i>
vastanute arv		5	3
	2. ENNEVANASTI	<i>ammu - ammu</i>	<i>homme</i>
vastanute arv		3	5
	3. LÄRMAVAD INIMESED	<i>rõõmsad inimesed</i>	<i>käratsevad inimesed</i>
vastanute arv		6	2
	4. MÖKU	<i>saamatu</i>	<i>enesekindel</i>
vastanute arv		3	5
	5. PALITU	<i>mantel</i>	<i>kampsun</i>

vastanute arv	sõnavara	variant 1	variant 2
vastanute arv		5	3
	6. KAVA	<i>vaist</i>	<i>plaan</i>
vastanute arv		3	5

Tabel 6. Teine test, ülesanne nr 3

vastanute arv	variant 1	variant 2	variant 3	variant 4	variant 5
1.	<i>paik</i>	<i>tegija</i>	<i>koht</i>		ei oska vastata
vastanute arv	2	4	2		0
2.	<i>üpris</i>	<i>küllaltki</i>	<i>palju</i>	<i>üsna</i>	ei oska vastata
vastanute arv	2	0	4	1	0
3.	<i>pilduma</i>	<i>viskama</i>	<i>andma</i>		ei oska vastata
vastanute arv	4	2	2		0
4.	<i>mõttehiiglane</i>	<i>tööluusija</i>	<i>filosoof</i>		ei oska vastata
vastanute arv	2	2	4		0
5.	<i>ampsama</i>	<i>kallistama</i>	<i>hammustama</i>	ampsu võtma	ei oska vastata

vastanute arv	variant 1	variant 2	variant 3	variant 4	variant 5
vastanute arv	2	3	1	2	0
6.	<i>reisimas käima</i>	<i>lamama</i>	<i>reisima</i>		ei oska vastata
vastanute arv	0	5	3		0

3.3. Kolmanda testi tulemused

Kolmanda testi (Lisa 12) koostas õpiku (Mangus, Simmul 2017) järgi. See test sisaldab kolme ülesannet, kokku 18 küsimust. Esimene ülesanne sisaldab 6 küsimust, igas küsimuses tuleb valida sünonüüm sõnale, klõpsates ühele kolmest vastusevariandist (a, b, c). Teine ülesanne sisaldab 6 küsimust, kus tuleb valida üks kahest valikvastusest, kuhu on kirjutatud sõna sünonüüm. Kolmas ülesanne sisaldab 6 küsimust, seal on kirjutatud ühele reale kolm sõna, ühe rea sõnad moodustavad sünonüümid, õpilased pidid valima ühe, mille kirjutasid vastusreale, sest üks valikvastus ei sobi ritta. Kõik õpilased, kes täitsid selle testi kolmanda ülesande, said reast välja kirjutada lisasõna ja seetõttu puuduvad "variant 5" vastused.

Sellest testist võttis osa vaid 10 inimest. Testis kasutatud sõnad ise olid väga lihtsad ja õpilastele tuttavad, seega on see esimene test, kus vastused olid 100% õiged, näiteks esimeses ülesandes sõna *maiasmokk* (*pulgakomm* - 10 vastajat 10 vastajast) ja *majonees* (*majoneesikaste* - 10 vastajat 10 vastajast). Teises ülesandes seisid õpilased samuti kahe vastusevariandi ees, kuid oli nii õigeid kui ka valesid vastuseid. Võin kinnitada, et testimises osalenud õpilastel on hea arusaam sünonüümide kasutamisest, kuid mõned õpilased vajavad rohkem praktikat erinevate sõnade asendamisel, näiteks teine ülesanne, leidsid sünonüüme sõnale "alles" õpilased peaaegu võrdselt (*ainult* - 6 vastajat 10

vastajast, *praegu* - 4 vastajat 10 vastajast). Ka kolmandas ülesandes on 100% õiged vastused ja seal pole ühtegi “Ma ei oska vastata” vastust.

Tabel 7. Kolmas test, ülesanne nr 1

vastanute arv	sõnavara	variant 1	variant 2	variant 3
	1. KOMPVEK	<i>kook</i>	<i>jäätis</i>	<i>komm</i>
vastanute arv		0	2	8
	2. MAIAS-MOKK	<i>pulgakomm</i>	<i>sportlane</i>	<i>magusasõber</i>
vastanute arv		10	0	0
	3. SAAMA	<i>võima</i>	<i>kuulama</i>	<i>värskendama</i>
vastanute arv		7	2	1
	4. MAGUSTOIT	<i>maiustus</i>	<i>näputoit</i>	<i>jahutoit</i>
vastanute arv		8	1	1
	5. KOHTUMA	<i>helistama</i>	<i>kokku saama</i>	<i>hakkama saama</i>
vastanute arv		1	9	0
	6. MAJONEES	<i>majoneesikaste</i>	<i>salatikaste</i>	<i>sinepikaste</i>

vastanute arv	sõnavara	variant 1	variant 2	variant 3
vastanute arv		10	0	0

Tabel 8. Kolmas test, ülesanne nr 2

vastanute arv	sõnavara	variant 1	variant 2
	1. ALLES	<i>ainult</i>	<i>praegu</i>
vastanute arv		6	4
	2. VEIDI	<i>natuke</i>	<i>palju</i>
vastanute arv		7	3
	3. EMME	<i>tädi</i>	<i>ema</i>
vastanute arv		1	9
	4. VIINERVORST	<i>sinkvorst</i>	<i>viiner</i>
vastanute arv		1	9
	5. KÄIMA	<i>hüppama</i>	<i>minema</i>
vastanute arv		2	8
	6. VÄRVILINE	<i>kirju</i>	<i>üksluine</i>

vastanute arv	sõnavara	variant 1	variant 2
vastanute arv		8	2

Tabel 9. Kolmas test, ülesanne nr 3

nr, vastanute arv	variant 1	variant 2	variant 3	variant 5
1.	<i>juttu ajama</i>	<i>rääkima</i>	<i>paluma</i>	ei oska vastata
vastanute arv	2	0	8	0
2.	<i>kohvimasin</i>	<i>veekeitja</i>	<i>kohviaparaat</i>	ei oska vastata
vastanute arv	0	10	0	0
3.	<i>karjuma</i>	<i>hüppama</i>	<i>hüüdma</i>	ei oska vastata
vastanute arv	3	7	0	0
4.	<i>klassivend</i>	<i>klassikaaslane</i>	<i>töötaja</i>	ei oska vastata
vastanute arv	0	0	10	0
5.	<i>samuti</i>	<i>veel</i>	<i>ka</i>	ei oska vastata
vastanute arv	3	5	2	0
6.	<i>vahva</i>	<i>lahe</i>	<i>korratu</i>	ei oska vastata

nr, vastanute arv	variant 1	variant 2	variant 3	variant 5
vastanute arv	4	5	1	0

3.4. Õpilaste küsitluse tulemused

See alapeatükk esitab 7. klassi õpilaste testi tulemused peale kolme testi läbiviimist. Test oli koostatud 7. klassi õpilaste jaoks 6. klassi õpikust leitud sünonüümide kohta selleks, et kontrollida testi abil õpilaste sünonüümide tundmist. Võin kinnitada, et testimises osalenud õpilastel on hea arusaam sünonüümide kasutamisest, kuid mõned õpilased vajavad rohkem praktikat erinevate sõnade asendamisel. Esimeses ülesandes oli suurem hulk keerulisi sõnu, millele oli vaja leida sünonüüm, tulemused jagunesid võrdselt kahe esimese ja kolmanda variandi vahel (*müra* - 10 vastajat 47 vastajast; *vaikus* - 13 vastajat 47 vastajast; *kära* 24 vastajat 47 vastajast). Testidest selgub, et teatud õpilased vajavad täiendavat tuge sünonüümide ja sõnade tähenduste sügavama mõistmise arendamiseks. Teatud hulk õpilasi näitas suurt loovust, valides mitte ootuspäraseid ja täpseid sünonüüme, mis rikastab tulevikus nende kirjalikku väljendusoskust, kuid ka see rikastab õpilaste sõnavara, õpetab oma mõtteid parafraseerima ning arendab nii kirjalikku kui suulist väljendusoskust (3 test, 3 ülesannet, 3 küsimust, sõnale *emme* leidis 9 vastajat 10 vastajast õige vastuse; 3 test, 3 ülesannet, 3 küsimust, sõnale *viinervorst* leidis 9 vastajat 10 vastajast õige vastuse). Õpilaste sünonüümia laste teadmiste täiendamiseks on vaja uutesse õpikutesse lisada rohkem lugemisülesandeid, kus sõnad on sünonüümidena esitatud. Mõned kooliõpilased kasutavad eesti keele aines õpikut (Pipar, 2019); (Metsa, Jänese 2013), milles oli palju lugemisharjutusi, mis lõppkokkuvõttes soodustavad sõnavara arengut läbi lugemise ja sarnaste sõnade õppimise, teised aga õppisid teistsuguse õpiku järgi (Mangus, Simmul 2017), mis ei pannud nii palju rõhku lugemisele, vaid pigem grammatikale ja erinevate väljendite õppimisele. Siinkohal on otstarbekas sünonüümide õpetamisel mitmekesisendada õppetegevust ja pakkuda õpilastele individuaalset tuge, et toetada käsitletava teema omandamist.

Sünonüümide käsitlemise võimalused keeletunnis:

- sõnavara käsitlemisel tuua välja ka võimalikud sünonüümid lausemallides;
- tuua keeletundi sisse sünonüüme kajastavad harjutused;
- jutustada loetud teksti või kirjeldavat olukorda kasutades sünonüüme;
- mõttekaartide koostamisel tuua eraldi reana välja võimalikud sünonüümid;
- keeleõppes kasutada rohkem parafraseerimist kui tõlkimist;
- sõnavara kinnistamisel sünonüümide kaudu kasutada lotomängu põhimõtet.

Töö tulemusena koostasin 6. klassi sünonüümide töölehed, mida õpetajad saavad kasutada eesti keel teise keelena tundides sünonüümide õppimiseks (Lisa 15, Lisa 16, Lisa 17). Töölehed koostasin õpikute põhjal, keskendudes seal esinenud sagedasematele sünonüümidele. Lähtusin põhimõttest kontrollida, kui hästi õpilased tunnevad ja mõistavad varem õpitud sünonüümidega seotud sõnavara ning saavad õpitut edukalt kinnistada. Ülesannete valikul püüdsin hoida struktuuri lihtsa ja ühtsena, et tulemused oleksid võrreldavad. Kasutasin Google Forms'i keskkonda, mis võimaldas testid läbi viia kiiresti ja mugavalt ning tagas ka anonüümsuse. Need ülesanded koostasin nii trükituna kui ka digitaalsel kujul, et igal õpetajal oleks võimalus neid kasutada.

KOKKUVÕTE

Minu bakalaureusetöö keskendub õpilaste keeleliste oskuste hindamisele, konkreetselt sünonüümide leidmisele, omandamisele ja sõnavara rikastamisele vastavalt 6. klassi eesti keel teise keelena õppekavale. Töö eesmärk on analüüsida Narva vene õppekeele koolide 6. klassi eesti keele õpikute sisu, pöörates erilist tähelepanu sünonüümide kasutamisele. Sellest tulenevalt on töö eesmärgiks uurida, kuidas sünonüüme tutvustatakse 6. klassi eesti keele kui teise keele õpikutes. Kerkis küsimus, millistes 6. klassi eesti keel teise keelena õpikutes sünonüüme leidub ja millistest kohtadest neid sealt otsida saab. Lähtudes saadud tulemustest, uurisin, kuidas 7. klassi õpilased oskavad leida ja kasutada erinevatest ülesannetest neid sünonüüme, mida nad õppisid 6. klassis eesti keel teise keelena tundides.

Töö koosneb kolmest osast: teoreetiline ja empiiriline osa ning tulemuste analüüs. Eesmärgi saavutamiseks kasutasin uurimistöös kvantitatiivset uurimismeetodit. Töö käigus oli püstitatud 2 uurimisküsimust, millele sain vastused küsitluse ja uurimise läbiviimise teel.

Bakalaureusetöö uurimisküsimused:

Esimesele uurimisküsimusele "Millised sünonüümid on õpikutes esitatud ja mismoodi on nad esitatud (kas neid on seletatud, võrreldud või antud kontekstis)?" sain vastuseks, et uuritud 6. klassi eesti keele kui teise keele õpikutes (Mangus, Simmul, 2017; Pipar, 2019; Metsa, Jänese, 2013) esitatud sünonüümid ei ole tavaliselt esitatud eraldi teemana ega põhjalike selgitustega. Selle asemel on sünonüümid õpikutes valdavalt antud loomulikus keelelises kontekstis, kus õppija puutub nendega kokku lugemistekstide, dialoogide ja harjutuste kaudu.

Teisele uurimisküsimusele "Milliseid sünonüüme õpilased tunnevad ja kas nendele tuttavad sünonüümid on just need, mis on 6. klassi õpikutes esitatud?" sain vastuseks, et õpilased tunnevad hästi neid sünonüüme, mida nad olid sageli kohanud juba enne 6. klassi,

näiteks igapäevases suhtluses või lihtsamates varasemates õpikutes sageli esinenud sõnapaare *kompvek – komm*. Selliseid sünonüüme tuntakse kergemini ära, sest õpilased on nendega pidevalt kokku puutunud ning neil on juba varasem kogemus selle sõnavara kasutamises oma igapäevaelus.

Tulevad kasuks sõnavara käsitlemisel võimalikud sünonüümid lausemallides, keeletundi on hea sisse tuua sünonüüme kajastavad harjutused, jutustada loetud teksti või kirjeldavat olukorda kasutades sünonüüme, mõttekaartide koostamisel tuua eraldi reana välja võimalikud sünonüümid, keeleõppes kasutada rohkem parafraseerimist kui tõlkimist ning sõnavara kinnistamisel sünonüümide kaudu kasutada lotomängu põhimõtet. Oma töö lõppu lisasin neli töölehte, mida õpetajad saavad kasutada oma eesti keele tundides sünonüümide teema omandamiseks või kinnistamiseks. Need ülesanded koostas nii trükituna kui ka digitaalsel kujul, et igal õpetajal oleks võimalus neid kasutada. Uuringust selgus, et testimises osalenud õpilastel (7. klassi õpilased) on hea arusaam sünonüümide kasutamisest, kuid mõned õpilased vajavad rohkem praktikat erinevate sõnade asendamisel. Analüüsi põhjal võib kinnitada, et sünonüüme esineb eesti keele õpikutes harva ning puudub ka sünonüümide õppimiseks mõeldud eraldi reegel või temaatilised sõnavaraloendid, kus õpilased näeksid läbitud teemadega seotud sõnu koos nende sünonüümidega. Seetõttu valmistab õpilastele raskusi sünonüümide iseseisev leidmine ja kasutamine.

Bakalaureusetöö kirjutamise ja testide läbiviimise käigus sain vastused püstitatud uurimisküsimustele, kuna saadud tulemused näitasid, et 7. klasside õpilased saavad enamlevinud sünonüümidest hästi aru ning on võimelised neid oma kõnes ka kasutama. Seda tõestavad tulemused, et enamus õpilasi demonstreeris võimekust valida sobivaid sünonüüme, mis on nende keelelist väljendusoskust rikastanud. Üldiselt aga näitasid õpilased huvi ja valmisolekut arendada oma sõnavara ning väljendusoskust sünonüümide abil. Lisaks selgusid õpilaste tulemustest ka individuaalsed erinevused õpistiilide, erinevate õpikute kasutamise ja arenguvajaduste osas.

KASUTATUD KIRJANDUS

Argus, R. (2008). Psühholingvistiline katse eesti keele objekti käändevahelduse omandamise uurimise meetodina. *Emakeele Seltsi aastaraamat*, 54, 21–28.

Baird, P., Argus, R., ja Meristo, M. (2022). *Eesti keelt teise keelena omandavate laste eesti keele oskuse areng aasta jooksul*. Tallinna Ülikool.

Chamot, A. U. (2012). Differentiated instruction for language and learning strategies: Classroom applications. Teoses *Perspectives on individual characteristics and foreign language education* (lk 115–130). New York, NY: De Gruyter Mouton.

Erelt, M., Erelt, T., ja Ross, K. (2000). *Eesti keele käsiraamat*. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

Ellis, R. (2009). *Implicit and explicit knowledge in second language learning, testing and teaching* (Second Language Acquisition, 42). Clevedon: Multilingual Matters.

Euroopa Nõukogu. (2020). *Euroopa keeleõppe raamdokument: õppimine, õpetamine ja hindamine – kaasajastatud väljaanne 2020*. Haridus- ja Teadusministeerium.

https://hm.ee/sites/default/files/documents/2023-01/S%C3%B5sarv%C3%A4ljaanne_Jaanuar%202023.pdf

Eesti keele teise keelena õpetamise veebileht. (2024). Keelekümblusõpetajate roll eestikeelsele õppele üleminekul. <https://eestikeelsteisekeelena.eu/uncategorized/keelekumblusopetajate-roll-eestikeelsele-oppe-uleminekul/> (Viidatud 16.05.2025).

Hallap, M., ja Padrik, M. (2007). *Lapse kõne arendamine*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Kikas, E. (2008). *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Koreinik, K., ja Ehala, M. (2016). Eesti keele oskus ja kasutus teise keelena. *Keel ja Kirjandus*, 59 (12), 877–900. Eesti Teaduste Akadeemia, Eesti Kirjanike Liit.

https://keeljakirjandus.ee/wp-content/uploads/2019/11/M.EHALA_K_KOREINIK_.pdf

Kerge, K., ja Argus, R. (2014). *Uurimusi keele omandamisest, õppimisest ja korpustest* (Tallinna Ülikooli eesti keele ja kultuuri instituudi toimetised, 16). Tallinn: Tallinna Ülikool, Eesti keele ja kultuuri instituut.

Kulderknup, E. (2008). *Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus. Käsiraamat*. Tallinn: Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus, lk 44.

Kulderknup, E. (2009). *Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad. Käsiraamat*. Tallinn: Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus, lk 56.

Rüütli, M. (1995). *Rühmatöö võimalusest keeleõppes*. Tartu.

Rannut, Ü. (2003b). *Muukeelsete õpilaste integreerimine eesti koolis: õpik kõrgkoolile ning muukeelsete õpilastega töötavale aine- ja klassiõpetajale*. Tallinn: Tallinna Pedagoogikaülikooli Kirjastus.

Rannut, Ü. (2005). *Mitteverbaalsed strateegiad ja keeleline rikastamine teise keele õppes*. Tallinn: Tallinna Pedagoogikaülikooli Kirjastus.

Rannut, M., Rannut, Ü., ja Verschik, A. (2003). *Keel, võim, ühiskond: Sotsiolingvistika ja keelepoliitika õpik*. Tallinn: Tallinna Pedagoogikaülikooli Kirjastus.

Riigi Teataja. (2014). Põhikooli riiklik õppekava. Vabariigi Valitsuse määrus nr 1, 06.01.2011 (RT I, 29.08.2014, 20). Riigi Teataja. <https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014020> (Viidatud 26.03.2025).

Soop, S. (2014). *9. klassi õpilaste sõnavaratundmine* (Magistritöö). Tartu: Tartu Ülikool.

Sarv, M. (2015). Veel kord regilaulu parallelismist, poeetilisest sünonüümiast ja analoogiast. *Methis. Studia humaniora Estonica*, 13(16), 29–56.
<https://doi.org/10.7592/methis.v13i16.12451>

Shintani, N. (2015). The incidental grammar acquisition in focus on form and focus on forms instruction for young beginner learners. *TESOL Quarterly*, 49(1), 115–140.
<https://doi.org/10.1002/tesq.166>

Takač, V. P. (2008). *Vocabulary learning strategies and foreign language acquisition*. Clevedon, UK: Multilingual Matters.

Õpetajate Leht. (2024). Kas üleminek eestikeelsele õppele tõesti algabki? Õpetajate Leht, 12.04.2024. <https://opleht.ee/2024/04/kas-uleminek-eestikeelsele-oppele-toesti-algabki/> (Viidatud 16.05.2025).

Watts-Taffe, S., ja Truscott, D. M. (2000). Focus on research: Using what we know about language and literacy development for ESL students in the mainstream classroom. *Language Arts*, 77(3), 258–265.

Õppematerjalid (õpikud):

Pipar, P. (2019). *TEELE. Eesti keel vene õppekeelega kooli 6. klassile 1. osa*. Õpik. Kasutatud 13.12.2024, <https://www.opiq.ee/Kit/Details/213>

Pipar, P. (2019). *TEELE. Eesti keel vene õppekeelega kooli 6. klassile 2. osa*. Õpik. Kasutatud 13.12.2024, <https://www.koolibri.ee/et/raamatud/teele-eesti-keele-opik-vene-oppekeelega-koolile-6-klass-2-osa/8101>

Mangus, I., Simmul, M. (2017). *Minu eesti keel. Õpik. 6.klassi vene õppekeelega koolile*. Õpik. Kasutatud 13.12.2024, <https://www.apollo.ee/minu-eesti-keel-opik-6-klassi-vene-oppekeelega-koolile.html>

Metsa, A., Jänese, A. (2013). *Eesti keele töövihik vene õppekeelega koolile 6. klass, 1. osa*.
Õpik. Kasutatud 13.12.2024,
<https://www.koolibri.ee/et/raamatud/eesti-keele-opik-vene-oppekeelega-koolil-6-klassile-1-osa/6636>

Metsa, A., Jänese, A. (2013). *Eesti keele töövihik vene õppekeelega koolile 6. klass, 2. osa*.
Õpik. Kasutatud 13.12.2024,
<https://www.koolibri.ee/et/raamatud/eesti-keele-opik-vene-oppekeelega-kooli-6-klassile-2-osa/6637>

LISAD

Lisa 1. Küsitlus õpetajatele 6. klassi eesti keel teise keelena õpikute kohta

Ma olen Sofja Kärsten, õpin TÜ Narva Kolledžis kolmandal kursusel. Kirjutan, praegu bakalaureusetööd “**Sõnavara rikastamine Narva vene õppekeelega koolide 7. klassi eesti keel teise keelena tundides sünonüümide kaudu**”.

Palun Teil vastata küsimusele, mis aitab mind oma töö kirjutamises. Teie vastus jääb anonüümseks.

Kallid õpetajad!

Vastake, palun, küsimusele!

Mis õpikuid Te kasutate töötades 6. klassis? (õpikud, õpikute autorid ja väljaandmise aasta)

Lisa 2. Analüüsitavad sõnad õpikust “Teele. Eesti keele õpik vene õppekeelega kooli 6. klassile” 1. osa

Tabel 10. “Teele. Eesti keele õpik vene õppekeelega kooli 6. klassile” 1. osa

nr	sünonüüm 1; allikas	sünonüüm 2; allikas	sünonüüm 3; allikas	sünonüüm 4; allikas
TEGUSÕNAD				
1	virisema (Pipar 2019, lk 13)	kaeblema (Pipar 2019, lk 13)		
2	rändama (Pipar 2019, lk 31)	matkama (Pipar 2019, lk 31)	reisima (Pipar 2019, lk 31)	
3	porisema (Pipar 2019, lk 35)	torisema (Pipar 2019, lk 35)		
4	uinuma (Pipar 2019, lk 35)	magama jääma (Pipar 2019, lk 35)		
5	koguma (Pipar 2019, lk 39)	korjama (Pipar 2019, lk 39)		
6	kokku hoidma (Pipar 2019, lk 45)	säästma (Pipar 2019, lk 45)		
7	teenima (Pipar 2019, lk 55)	palka saama (Pipar 2019, lk 55)		
8	korraldama (Pipar 2019, lk 61)	organiseerima (Pipar 2019, lk 61)		
9	sundima (Pipar 2019, lk 71)	käsutama (Pipar 2019, lk 71)		

nr	sünonüüm 1; allikas	sünonüüm 2; allikas	sünonüüm 3; allikas	sünonüüm 4; allikas
10	toime tulema (Pipar 2019, lk 79)	hakkama saama (Pipar 2019, lk 79)		
11	varjama (Pipar 2019, lk 79)	salajas hoidma (Pipar 2019, lk 79)		
12	vähendama (Pipar 2019, lk 79)	vähemaks muutma (Pipar 2019, lk 79)		
13	ennetama (Pipar 2019, lk 80)	ära hoidma (Pipar 2019, lk 80)		
14	ärrituma (Pipar 2019, lk 86)	närviliseks muutuma (Pipar 2019, lk 86)		
15	tingima (Pipar 2019, lk 89)	kauplema (Pipar 2019, lk 89)		
16	jahmuma (Pipar 2019, lk 115)	ehmuma (Pipar 2019, lk 115)		
17	näppama (Pipar 2019, lk 115)	varastama (Pipar 2019, lk 115)		
NIMISÕNA				
1	kaustik (Pipar 2019, lk 13)	paks vihik (Pipar 2019, lk 13)		
2	elukutse (Pipar 2019, lk 31)	amet (Pipar 2019, lk 31)		
3	koreograafia (Pipar 2019, lk 31)	tantsukunst (Pipar 2019, lk 31)		

nr	sünonüüm 1; allikas	sünonüüm 2; allikas	sünonüüm 3; allikas	sünonüüm 4; allikas
4	nipp (Pipar 2019, lk 47)	kaval võte (Pipar 2019, lk 47)		
5	parandus (Pipar 2019, lk 47)	kordategemine (Pipar 2019, lk 47)		
6	täika (Pipar 2019, lk 47)	vanakraamiturg (Pipar 2019, lk 47)		
7	grammofon (Pipar 2019, lk 61)	plaadimängija (Pipar 2019, lk 61)		
8	sulatõsi (Pipar 2019, lk 77)	täiesti tõsi (Pipar 2019, lk 77)		
9	õhkkond (Pipar 2019, lk 80)	kohviaparaat (Pipar 2019, lk 80)		
10	ülekohus (Pipar 2019, lk 91)	ebaõiglus (Pipar 2019, lk 91)		
11	ehmatus (Pipar 2019, lk 97)	ehmumine (Pipar 2019, lk 97)		
11	majakas (Pipar 2019, lk 109)	tuletorn (Pipar 2019, lk 109)		
12	lukk (Pipar 2019, lk 119)	tõmbelukk (Pipar 2019, lk 119)		
13	võlukunst (Pipar 2019, lk 119)	nõiakunst (Pipar 2019, lk 119)		
OMADUSSÕNAD				
1	tüütu (Pipar 2019, lk 11)	häiriv (Pipar 2019, lk 11)	vastumeelne (Pipar 2019, lk 11)	
2	närvis (Pipar 2019, lk 23)	ärritunud (Pipar 2019, lk 23)		
3	tuim	tundetü	igav	

	(Pipar 2019, lk 31)	(Pipar 2019, lk 31)	(Pipar 2019, lk 31)	
nr	sünonüüm 1; allikas	sünonüüm 2; allikas	sünonüüm 3; allikas	sünonüüm 4; allikas
4	hoolas (Pipar 2019, lk 39)	kohusetundlik (Pipar 2019, lk 39)	püüdlük (Pipar 2019, lk 39)	
5	ainulaadne (Pipar 2019, lk 45)	unikaalne (Pipar 2019, lk 45)		
6	hooliv (Pipar 2019, lk 80)	armastav (Pipar 2019, lk 80)		
7	vaga (Pipar 2019, lk 89)	vaikne (Pipar 2019, lk 89)	tasane (Pipar 2019, lk 89)	
8	tähtsusetu (Pipar 2019, lk 97)	ebaoluline (Pipar 2019, lk 97)		
9	kirgas (Pipar 2019, lk 101)	sädelev (Pipar 2019, lk 101)	hele (Pipar 2019, lk 101)	
10	rahutu (Pipar 2019, lk 119)	kärsitu (Pipar 2019, lk 119)	ärev (Pipar 2019, lk 119)	
MÄÄRSÕNAD				
1	parasjagu (Pipar 2019, lk 23)	praegu (Pipar 2019, lk 23)		
2	üksinda (Pipar 2019, lk 27)	omapäi (Pipar 2019, lk 27)		
3	juhuslikult (Pipar 2019, lk 31)	ootamatult (Pipar 2019, lk 31)		
4	päriselt (Pipar 2019, lk 97)	tegelikult (Pipar 2019, lk 97)	tõeliselt (Pipar 2019, lk 97)	

Lisa 3. Analüüsitavad sõnad õpikust "Teele. Eesti keele õpik vene õppekeelega kooli 6. klassile" 2. osa

Tabel 11. "Teele. Eesti keele õpik vene õppekeelega kooli 6. klassile" 2. osa

nr	sünonüüm 1; allikas	sünonüüm 2; allikas	sünonüüm 3; allikas	sünonüüm 4; allikas
TEGUSÕNAD				
1	kaasa lööma (Pipar 2019, lk 5)	osalema (Pipar 2019, lk 5)		
2	tähele panema (Pipar 2019, lk 5)	märkama (Pipar 2019, lk 5)		
3	keskenduma (Pipar 2019, lk 11)	kontsentreeruma (Pipar 2019, lk 11)		
4	katsetama (Pipar 2019, lk 13)	proovima (Pipar 2019, lk 13)		
5	põialt hoidma (Pipar 2019, lk 21)	kaasa elama (Pipar 2019, lk 21)		
6	torisema (Pipar 2019, lk 45)	nurisema (Pipar 2019, lk 45)		
7	siplema (Pipar 2019, lk 59)	rabelema (Pipar 2019, lk 59)		
8	vaeva nägema (Pipar 2019, lk 71)	pingutama (Pipar 2019, lk 71)		
9	vältima (Pipar 2019, lk 85)	kõrvale hoidma (Pipar 2019, lk 85)		
10	austama (Pipar 2019, lk 86)	lugu pidama (Pipar 2019, lk 86)		

nr	sünonüüm 1; allikas	sünonüüm 2; allikas	sünonüüm 3; allikas	sünonüüm 4; allikas
11	viga tegema (Pipar 2019, lk 86)	vigastama (Pipar 2019, lk 86)		
12	uuendama (Pipar 2019, lk 103)	uueks muutma (Pipar 2019, lk 103)		
13	rõhku panema (Pipar 2019, lk 105)	tähelepanu pöörama (Pipar 2019, lk 105)		
14	vinguma (Pipar 2019, lk 113)	hädaldama (Pipar 2019, lk 113)	virisema (Pipar 2019, lk 113)	
15	vahetama (Pipar 2019, lk 128)	muutma (Pipar 2019, lk 128)		
16	halastama (Pipar 2019, lk 131)	armu heitma (Pipar 2019, lk 131)		
17	sundima (Pipar 2019, lk 131)	käskima (Pipar 2019, lk 131)		
18	närvi minema (Pipar 2019, lk 133)	ärrituma (Pipar 2019, lk 133)		
19	spikerdama (Pipar 2019, lk 143)	maha kirjutama (Pipar 2019, lk 143)		
20	kallutama (Pipar 2019, lk 145)	kaldu liigutama (Pipar 2019, lk 145)		
NIMISÕNAD				
1	apsakas (Pipar 2019, lk 35)	viga (Pipar 2019, lk 35)	eksimus (Pipar 2019, lk 35)	

nr	sünonüüm 1; allikas	sünonüüm 2; allikas	sünonüüm 3; allikas	sünonüüm 4; allikas
2	võhm (Pipar 2019, lk 35)	jõud (Pipar 2019, lk 35)	jaks (Pipar 2019, lk 35)	
3	jaam (Pipar 2019, lk 45)	kanal (Pipar 2019, lk 45)		
4	taust (Pipar 2019, lk 45)	tagapõhi (Pipar 2019, lk 45)		
5	söögikoht (Pipar 2019, lk 53)	toitlustusasutus (Pipar 2019, lk 53)		
6	samovar (Pipar 2019, lk 71)	teemasin (Pipar 2019, lk 71)		
7	kära (Pipar 2019, lk 79)	müra (Pipar 2019, lk 79)	lärm (Pipar 2019, lk 79)	
8	raba (Pipar 2019, lk 79)	kõrgsoo (Pipar 2019, lk 79)		
9	eksitus (Pipar 2019, lk 83)	viga (Pipar 2019, lk 83)		
10	äpardus (Pipar 2019, lk 83)	ebaõnnestumine (Pipar 2019, lk 83)		
11	pooldaja (Pipar 2019, lk 85)	poolehoidja (Pipar 2019, lk 85)	toetaja (Pipar 2019, lk 85)	
12	suupiste (Pipar 2019, lk 89)	kerge toit (Pipar 2019, lk 89)		
13	kavand (Pipar 2019, lk 113)	visand (Pipar 2019, lk 113)		
14	rahutus (Pipar 2019, lk 119)	närvilisus 119 (Pipar 2019, lk 119)	ärevus (Pipar 2019, lk 119)	
15	tagasilöök (Pipar 2019, lk 119)	lüüasaamine (Pipar 2019, lk 119)		

nr	sünonüüm 1; allikas	sünonüüm 2; allikas	sünonüüm 3; allikas	sünonüüm 4; allikas
16	paigalseis (Pipar 2019, lk 127)	liikumatus (Pipar 2019, lk 127)	seisak (Pipar 2019, lk 127)	
17	tüli (Pipar 2019, lk 133)	riid (Pipar 2019, lk 133)	tülitsemine (Pipar 2019, lk 133)	
OMADUSSÕNAD				
1	särtsakas (Pipar 2019, lk 35)	energiline (Pipar 2019, lk 35)		
2	närvis (Pipar 2019, lk 23)	ärritunud (Pipar 2019, lk 23)		
3	vaimulik (Pipar 2019, lk 48)	usuline (Pipar 2019, lk 48)	kiriklik (Pipar 2019, lk 48)	
4	lummav (Pipar 2019, lk 63)	veetlev (Pipar 2019, lk 63)	võluv (Pipar 2019, lk 63)	
5	ehtne (Pipar 2019, lk 69)	tõeline (Pipar 2019, lk 69)	siiras (Pipar 2019, lk 69)	
6	kulukas (Pipar 2019, lk 75)	kallis (Pipar 2019, lk 75)		
7	nukker (Pipar 2019, lk 75)	kurb (Pipar 2019, lk 75)		
8	pahatahtlik (Pipar 2019, lk 77)	pahasoovlik (Pipar 2019, lk 77)		
9	silmipimestav (Pipar 2019, lk 79)	vaimustav (Pipar 2019, lk 79)		
10	sorav (Pipar 2019, lk 85)	ladus (Pipar 2019, lk 85)	voolav (Pipar 2019, lk 85)	
11	paras (Pipar 2019, lk 145)	sobiv (Pipar 2019, lk 145)	kohane (Pipar 2019, lk 145)	
MÄÄRSÕNAD				

nr	sünonüüm 1; allikas	sünonüüm 2; allikas	sünonüüm 3; allikas	sünonüüm 4; allikas
1	sujuvalt (Pipar 2019, lk 103)	ühetasaselt (Pipar 2019, lk 103)		

Lisa 4. Analüüsitavad sõnad õpikust “Eesti keele õpik vene õppekeelega kooli 6. klassile”,
1. osa

Tabel 12. “Eesti keele õpik vene õppekeelega kooli 6. klassile”, 1. osa

nr	sünonüüm 1; allikas	sünonüüm 2; allikas	sünonüüm 3; allikas	sünonüüm 4; allikas
TEGUSÕNAD				
1	reisimas käima (Jänese, Metsa 2013, lk 14)	reisima (Jänese, Metsa 2013, lk 14)		
2	kaelustama (Jänese, Metsa 2013, lk 36)	kallistama (Jänese, Metsa 2013, lk 36)	kaisutama (Jänese, Metsa 2013, lk 36)	embama (Jänese, Metsa 2013, lk 36)
3	on tegemata (Jänese, Metsa 2013, lk 49)	pole tehtud (Jänese, Metsa 2013, lk 49)		
4	kaema (Jänese, Metsa 2013, lk 14)	vaatama (Jänese, Metsa 2013, lk 60)		
5	ampsama (Jänese, Metsa 2013, lk 84)	hammustama (Jänese, Metsa 2013, lk 84)	ampsu võtma (Jänese, Metsa 2013, lk 84)	
NIMISÕNAD				
1	plika (Jänese, Metsa 2013, lk 6)	tüdruk (Jänese, Metsa 2013, lk 6)		
2	paik (Jänese, Metsa 2013, lk 14)	koht (Jänese, Metsa 2013, lk 14)		
3	tegija (Jänese, Metsa 2013, lk 36)	tegutseja (Jänese, Metsa 2013, lk 36)		
4	taimetoitlus (Jänese, Metsa 2013, lk 84)	vegetarism (Jänese, Metsa 2013, lk 84)		

nr	sünonüüm allikas	1;	sünonüüm allikas	2;	sünonüüm allikas	3;	sünonüüm allikas	4;
5	majonees (Jänese, Metsa 2013, lk 57)		majoneesikaste (Jänese, Metsa 2013, lk 57)					
OMADUSSÕNAD								
1	vahva (Jänese, Metsa 2013, lk 7)		tore (Jänese, Metsa 2013, lk 5)					
2	minusugusele (Jänese, Metsa 2013, lk 14)		minu moodi (Jänese, Metsa 2013, lk 52)					
MÄÄRSÕNAD								
1	üsna (Jänese, Metsa 2013, lk 8)		küllaltki (Jänese, Metsa 2013, lk 8)		üpris (Jänese, Metsa 2013, lk 8)			
2	mõnikord (Jänese, Metsa 2013, lk 43)		vahel (Jänese, Metsa 2013, lk 43)					

Lisa 5. Analüüsitavad sõnad õpikust “Eesti keele õpik vene õppekeelega kooli 6. klassile”,
2. osa

Tabel 13. “Eesti keele õpik vene õppekeelega kooli 6. klassile”, 2. osa

nr	sünonüüm 1; allikas	sünonüüm 2; allikas	sünonüüm 3; allikas	sünonüüm 4; allikas
TEGUSÕNAD				
1	ta ei salli (Jänese, Metsa 2013, lk 50)	talle ei meeldi (Jänese, Metsa 2013, lk 50)		
2	rikkuma (Jänese, Metsa 2013, lk 109)	katki tegema (Jänese, Metsa 2013, lk 109)		
3	pilduma (Jänese, Metsa 2013, lk 109)	viskama (Jänese, Metsa 2013, lk 109)		
4	lõunalauda istuma (Jänese, Metsa 2013, lk 135)	lõunat sööma (Jänese, Metsa 2013, lk 135)		
NIMISÕNAD				
1	kava (Jänese, Metsa 2013, lk 13)	plaan (Jänese, Metsa 2013, lk 36)		
2	mõttehiiglane (Jänese, Metsa 2013, lk 50)	filosoof (Jänese, Metsa 2013, lk 50)		
3	vaist (Jänese, Metsa 2013, lk 61)	intuitsioon (Jänese, Metsa 2013, lk 61)		
4	palitu (Jänese, Metsa 2013, lk 109)	mantel (Jänese, Metsa 2013, lk 109)		
5	must koht (Jänese, Metsa 2013, lk 109)	plekk (Jänese, Metsa 2013, lk 109)	must koht (Jänese, Metsa 2013, lk 109)	

nr	sünonüüm 1; allikas	sünonüüm 2; allikas	sünonüüm 3; allikas	sünonüüm 4; allikas
6	sõiduk (Jänese, Metsa 2013, lk 122)	liiklusvahend (Jänese, Metsa 2013, lk 122)	sõiduriist (Jänese, Metsa 2013, lk 122)	
OMADUSSÕNAD				
1	lärmavad inimesed (Jänese, Metsa 2013, lk 50)	käratsevad inimesed (Jänese, Metsa 2013, lk 50)		
2	väikese potiga (Jänese, Metsa 2013, lk 107)	pisikese pajaga (Jänese, Metsa 2013, lk 107)		
3	möku (Jänese, Metsa 2013, lk 109)	saamatu (Jänese, Metsa 2013, lk 109)		
4	halvaksläinud (Jänese, Metsa 2013, lk 109)	mäda (Jänese, Metsa 2013, lk 109)	pehme (Jänese, Metsa 2013, lk 109)	
MÄÄRSÕNAD				
1	ennevanasti (Jänese, Metsa 2013, lk 107)	ammu-ammu (Jänese, Metsa 2013, lk 107)		

Lisa 6. Analüüsitavad sõnad vene koolide eesti keele 6. klassi õpikust „Minu eesti keel”

Tabel 14. Vene koolide eesti keele 6. klassi õpik „Minu eesti keel”

nr	sünonüüm 1; allikas	sünonüüm 2; allikas	sünonüüm 3; allikas	sünonüüm 4; allikas
TEGUSÕNAD				
1	minema (Mangus, Simmul 2017, lk 4)	käima (Mangus, Simmul 2017, lk 4)		
2	võima (Mangus, Simmul 2017, lk 5)	saama (Mangus, Simmul 2017, lk 5)		
3	kohtuma (Mangus, Simmul 2017, lk)	kokku saama (Mangus, Simmul 2017, lk)		
4	juttu ajama (Mangus, Simmul 2017, lk)	rääkima (Mangus, Simmul 2017, lk)		
5	karjuma (Mangus, Simmul 2017, lk)	hüüdma (Mangus, Simmul 2017, lk)		
NIMISÕNAD				
1	kompvek (Mangus, Simmul 2017, lk 44)	komm (Mangus, Simmul 2017, lk 44)		
2	maiasmokk (Mangus, Simmul 2017, lk 51)	magusasõber (Mangus, Simmul 2017, lk 52)		
3	magustoit (Mangus, Simmul 2017, lk 54)	maiustus (Mangus, Simmul 2017, lk 44)		

nr	sünonüüm 1; allikas	sünonüüm 2; allikas	sünonüüm 3; allikas	sünonüüm 4; allikas
4	viinervorts (Mangus, Simmul 2017, lk 57)	viiner (Mangus, Simmul 2017, lk 57)		
5	majonees (Mangus, Simmul 2017, lk 57)	majoneesikaste (Mangus, Simmul 2017, lk 57)		
6	issi (Mangus, Simmul 2017, lk 66)	isa (Mangus, Simmul 2017, lk 66)		
7	emme (Mangus, Simmul 2017, lk 66)	ema (Mangus, Simmul 2017, lk 66)		
8	kohvimasin (Mangus, Simmul 2017, lk 46)	kohviaparaat (Mangus, Simmul 2017, lk 46)		
9	klassivend (Mangus, Simmul 2017, lk 92)	klassikaaslane (Mangus, Simmul 2017, lk 92)		
OMADUSSÕNAD				
1	värviline (Mangus, Simmul 2017, lk 95)	kirju (Mangus, Simmul 2017, lk 95)		
2	vahva (Mangus, Simmul 2017, lk 54)	lahe (Mangus, Simmul 2017, lk 54)		
MÄÄRSÕNAD				
	alles (Mangus, Simmul 2017, lk 54)	ainult (Mangus, Simmul 2017, lk 54)		
	samuti	ka		

	(Mangus, Simmul 2017, lk 80)	(Mangus, Simmul 2017, lk 86)		
--	---------------------------------	---------------------------------	--	--

Lisa 7. Test õpilastele “Teele. Eesti keele õpik vene õppekeelega kooli 6. klassile” 1. osa ja 2. osa õpiku järgi

Esimene ülesanne. **Valige antud sõnale sünonüümid**

1. Tüütu a) rõõmsameelne b) häiriv c) tark	4. Kratsima a) sügama b) võtma c) kartma
2. Omapäi a) üksinda b) kahekesi c) rühmas	5. Võhm a) nõrkus b) jõud c) lootus
3. Juhuslikult a) ootamatult b) tavaliselt c) pidevalt	6. Müra a) südametäis b) vaikus c) kära

Teine ülesanne. **Valige sõnale sünonüümid**

1. Rõhku panema a) segama b) tähelepanu pöörama	4. Närvi minema a) ärrituma b) käskima
2. Eksitus a) viga b) lahendus	5. Nipp a) lõks b) kaval võte

3. Austama a) lugu pidama b) nurisema	6. Ehtne a) tõeline b) valelik
---	--------------------------------------

Kolmas ülesanne. **Leidke reast üleliigne sõna ja kirjutage see välja**

*** KIRJUTAGE VÄLJA AINULT ÜKS SÕNA!**

1. lummas, kaval, veetlev, võluv

2. kõrgsoo, raba, loik

3. rahulik, nukker, kurb

4. riid, lepitus, tüli, tülitsemine

5. toime tulema, kõrvale panema, hakkama saama

6. kulutama, kokku hoidma, säästma

Lisa 8. Test õpilastele “Eesti keele õpik vene õppekeelega kooli 6. klassile”, 1. osa ja 2. osa õpiku järgi

Esimene ülesanne. **Valige sõnale sünonüümid**

<p>1. Kaelustama</p> <p>a) kallistama</p> <p>b) reisima</p> <p>c) küsima</p>	<p>4. Tore</p> <p>a) kole</p> <p>b) vahva</p> <p>c) räpane</p>
<p>2. Kaema</p> <p>a) näitama</p> <p>b) vaatama</p> <p>c) nutma</p>	<p>5. Rikkuma</p> <p>a) remontima</p> <p>b) katki tegema</p> <p>c) läbi vaatama</p>
<p>3. Taimetoitlus</p> <p>a) maiasmokk</p> <p>b) õgija</p> <p>c) vegetarism</p>	<p>6. Intuitsioon</p> <p>a) nipp</p> <p>b) vaist</p> <p>c) mõte</p>

Teine ülesanne. **Valige sõnale sünonüümid**

<p>1. Sõiduk</p> <p>a) liiklusvahend</p> <p>b) kompvek</p>	<p>4. Mõku</p> <p>a) saamatu</p> <p>b) enesekindel</p>
<p>2. Ennevanasti</p> <p>a) ammu - ammu</p> <p>b) homme</p>	<p>5. Palitu</p> <p>a) mantel</p> <p>b) kampsun</p>

3. Lärmavad inimesed a) rõõmsad inimesed b) kätatsevad inimesed	6. Kava a) vaist b) plaan
---	---------------------------------

Kolmas ülesanne. **Leidke reast üleliigne sõna ja kirjutage see välja**

*** KIRJUTAGE VÄLJA AINULT ÜKS SÕNA!**

1. paik, tegija, koht

2. üpris, küllaltki, palju, üsna

3. pilduma, viskama, andma

4. mõttehiiglane, tööluusija, filosoof

5. ampsama, kallistama, hammustama, ampsu võtma

6. reisimas käima, lamama, reisima

Lisa 9. Test õpilastele Vene koolide eesti keele 6. klassi õpik „Minu eesti keel” õpiku järgi

Esimene ülesanne. **Valige sõnale sünonüümid**

1. Kompvek a) kook b) jäätis c) komm	4. Magustoit a) maiustus b) näputoit c) jahutoit
2. Maiasmokk a) pulgakomm b) sportlane c) magusasõber	5. Kohtuma a) helistama b) kokku saama c) hakkama saama
3. Saama a) võima b) kuulama c) värskendama	6. Majonees a) majoneesikaste b) salatikaste c) sinepikaste

Teine ülesanne. **Valige sõnale sünonüüm**

1. Alles a) ainult b) praegu	4. Viinervorst a) sinkvorst b) viiner
2. Veidi a) natuke b) palju	5. Käima a) hüppama b) minema
3. Emme	6. Värviline

a) tädi b) ema	a) kirju b) üksluine
-------------------	-------------------------

Kolmas ülesanne. **Leidke reast üleliigne sõna ja kirjutage see välja**

*** KIRJUTAGE VÄLJA AINULT ÜKS SÕNA!**

1. juttu ajama, rääkima, paluma

2. kohvimasin, veekeetja, kohviaparaat

3. karjuma, hüppama, hüüdma

4. klassivend, klassikaaslane, töötaja

5. samuti, veel, ka

6. vahva, lahe, korratu

Lisa 10. Pille Pipar (2019) “Teele. Eesti keele õpik vene õppekeelega koolile. 6. klass” 1. osa

Star Cloud OÜ. (2025, 04. jaanuar). *TEELE. Eesti keel vene õppekeelega kooli 6. klassile, 1. osa.*

Lisa 11. Pille Pipar (2019) “Teele. Eesti keele õpik vene õppekeelega koolile. 6. klass” 2. osa

Koolibri AS. (2025, 04. jaanuar). *TEELE. Eesti keel vene õppekeelega kooli 6. klassile, 2. osa.*

Lisa 12. Inga Mangus, Merge Simmul (2017) Eesti keele õpik vene õppekeelega koolile
“Minu eesti keel”, 6. klass

Apollo Kauplused OÜ. (2025, 04. jaanuar). *Eesti keele õpik “Minu eesti keel”, 6.klass*

Lisa 13. Antidea Metsa, Anne Jänese (2013) “Eesti keele õpik vene õppekeelega kooli 6. klassile”, 1. osa

Koolibri AS. (2025, 04. jaanuar). *Eesti keele õpik vene õppekeelega kooli 6. klassile, 1. osa*

Lisa 14. Antidea Metsa, Anne Jänese (2013) “Eesti keele õpik vene õppekeelega kooli 6. klassile”, 2. osa

Koolibri AS. (2025, 04. jaanuar). *Eesti keele õpik vene õppekeelega kooli 6. klassile, 2. osa*

Lisa 15. Tööleht sõnavara rikastamiseks 6. klassile sünonüümide kaudu

ÜLESANNE 1. KOOSTA SÕNA JA LEIA SOBIV SÜNONÜÜM

hirmus film, kaasa lööma, külm jook, proovima, samm, suureks saama, tee, tähele panema, valelik, õigust rääkiv inimene

tähed	sõna	sünonüüm
1. ASAKVAM		
2. AUEBSA		
3. SUA		
4. DAAR		
5. FIÕULMSUD		
6. EETÄJÄ		
7. SEMAKATAT		
8. MAÄKRAM		
9. MAELOSA		
10. KIÄK		

ÜLESANNE 2. Lõpeta ja täienda laused eespool antud sõnu ja sünonüüme kasutades.

1. Minu pinginaaber selles mängus, sest
2. Meie perele meeldib ka vaadata, kuna
3. Jalgpallivõistlustel ka oma klassikaaslasi, sest
4. Minu isa teab malemängus mitu kasulikku, et
5. Pärast võistlusi pole kasulik juua, sest
6. Me ei soovi sinuga sellest rääkida, sest oled
7. pidevalt, kui !
8. See viib meid just õigesse kohta, kui
9. Selles mängus pead meiega olema, kui
10. Paari aastaga pikemaks ning siis

Lisa 16. Tööleht sõnavara rikastamiseks 6. klassidel sünonüümide kaudu.

SÜNONÜÜMIDE LOTO – nimi-, omadus- ja mäarsõnad

tüütu	omapäi	juhuslikult	võhm	müra
eksitus	nipp	ehtne	tore	sõiduk

liiklusvahend	vahva	häiriv	üksinda	kaval võte
tõeline	ootamatult	jõud	kära	viga
süütu	võimalus	õigus	teistega	tuttav

SÜNONÜÜMIDE LOTO - tegusõnad

austama	rõhku panema	kratsima	närvi minema	kaema
rikkuma	ampsama	pilduma	saama	kohtuma

kokku saama	võima	lugu pidama	tähelepanu pöörama	hammustama
viskama	sügama	ärrituma	katki tegema	vaatama
teadmisi omandama	haige olema	maitsma	unustama	teadma

Lisa 17. Tööleht sõnavara rikastamiseks 6. klassil sünonüümide kaudu.

ÜLESANNE 1. Loe luuletus läbi ja täida ülesanded.

KOOLITEE

Ott Arder

Kooliteel meist igaüks kord sammub.	Vana valge maja siiski püsib,
Koolitee on kümneid aastaid pikk.	endiselt on selles majas kool.
Koolikotis pliiatsid ja kumm on,	Keegi tänaseni vastab-küsimis, ja
algul aabits, pärast lugemik.	numbreid nüüd on rohkem ajalool.
Koolikotis pliiatsid ja kumm on,	Seda kummi ikka veel ei ole,
Kummiga saab kustutada vead.	Mis teeks olematuks kõik me vead.
Korralikul lapsel taskus kamm on,	Koolipoisile, ka ulakale,
kammiga ta kammib oma pead.	õpetaja soovib ainult head.
Kooliteel on emad-isad sammund.	
Neile nüüd see tee on minevik.	
Mõned nende õpetajaist ammu	
Käivad teed, mil nimeks igavik.	

ÜLESANNE 2. Leia tekstist järgmistele sõnadele sünonüümid.

1. raamat lugema õppimiseks -
2. kaua aega tagasi -
3. lõpmatult kestev aeg -
4. olematuks tegema -
5. see, mida pole olemas -
6. kaua seisma -
7. astuma -
8. sõnakuulmatu -
9. kirjutusvahend -
10. ikka veel -
11. eksimused -

Lisa 18. Digitaalne ülesanne

<https://create.kahoot.it/share/sunonuumid-7-klass/3d502d8d-451c-40e7-9260-11dc3539c41>

[a](#)